

БОҚИЙ ФИКРЛАР

Ишбилиармон, мардлик ва шижиоат соҳиби, азми қатъий тадбиркор ва ҳушёр бир киши минг-минглаб тадбirsиз, лоқайд кишилардан яхшидир.

Амир ТЕМУР

O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MILLIT KITOB PALATASI

Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

ENLIGHTENMENT

XALQ ZIYOLILARI GAZETASI

معرفت

1931-yildan chiqa boshlagan 2010-yil 13-yanvar, chorshanba № 3 (8236) ISSN 2010-6416

ВАТАНГА ҚАСАМЁД, МАРДЛИК ВА ЖАСОРАТ МАДҲИЯСИ

Президент Ислом Каримовнинг Тошкент шаҳрида барпо этилган "Ватанга қасамёд" ҳайкалининг очилишига бағишиланган тантанали маросимдаги сўзи

Ассалому алайкум, азиз юртдошлар!

Хурматли Ватан ҳимоячилари!

Муҳтарам фахрийлар!

Шу кунларда ҳалқимиз, жамоатчилигимиз мамлакатимиз ҳаётидаги энг кадрли, энг кутлуг байрамлар қаторидан ўрин олган Ватан ҳимоячилари кунини кенг нишонламоқда.

Шу муносабат билан ҳалқимиз ўз ҳаётини Ватан ҳимоясига, унинг чегаралари дахлизлигини таъминлашга бағишиланган, эл-юрт тинчлиги ва осойишталигининг посбони бўлмиш жа-

сур ўғлонларига ўзининг чукур ҳурмати ва самимий меҳр-муҳаббатини яна ва яна изҳор этмоқда.

Азиз дўстлар!

Бугун Ватанимизнинг мустақиллигини, юртимиз барқарорлиги ва хавфзилигини ҳимоялаш, аҳолимизнинг тинч ва осуда ҳаётига қарши қаратилган ҳар қандай тажовуз ва ғаразли уринишларнинг олдини олиш ва бартараф этишда – бундай ўта муҳим ва масъулиятли вазифаларни адо этишда миллий Куролли Кучларимизнинг ўрни ва аҳамияти, ҳеч

нарса билан ўлчаб бўлмайдиган хиссаси ҳақида кўп галириш мумкин.

Ҳақиқатан ҳам, ўтган қисқа давр мобайнида Ўзбекистонда бугунги кун талабларига жавоб берадиган тезкор ва ихчам, замонавий қурол-яроғ ва техника билан таъминланган, жанговар қобилият ва тайёргарликка эга бўлган, бир сўз билан айтганда, ҳар қандай ёвуз кучга муносиб зарба беришга қодир бўлган армияни барпо этганимиз билан ҳар қанча фаҳрлансан арзиди.

Шу борада амалга оширган улкан ишларимизни тан олган ҳолда, бугун замоннинг ўзи олдимизга қўяётган талабларни инобатга олиб, Куролли Кучларимизнинг жанговар салоҳияти ва харакатчалигини кучайтириш, уни замонавий қурол-аслаҳа билан таъминлаш, ҳарбийларимизнинг профессионал малакаси ва тайёргарлигини ошириш, уларни ва уларнинг оила аъзоларининг социал эҳтиёжларини муносиб қондириш, ҳарбий хизматни амалда шон-

шараф ишига айлантириш, муҳтасар айтганда, армиямизнинг қиёфасини тубдан ўзгаришиш албатта биздан ҳали катта эътибор ва куч-имкониятларни сафарбар этишини талаб қиласди.

Мана шундай ҳеч кеччикириб бўлмайдиган ва доимий эътиборимизда туриши шарт бўлган вазифаларимиз қаторида мен бир масалага алоҳида ургу берив, унинг аҳамияти ва маъноси ҳақида тұхталиб ўтишни ўринли, деб биламан.

(Давоми 2-бетда.)

ЭП-ЮРТГА САДОҚАТ ТИМСОЛИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Тошкент шаҳрида барпо этилган "Ватанга қасамёд" ҳайкалининг очилишига бағишиланган тантанали маросимда иштирок этди.

12 январь куни давлатимиз раҳбари тоғаси ва ташаббусига асосан бунёд этилган "Ватанга қасамёд" ҳайкалининг тантанали очилишига бағишиланган маросим бўлди. Маросимні Тошкент шаҳар ҳокими А.Тўхтаев очди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради.

Давлатимиз раҳбари "Ватанга қасамёд" монументини очди ва унинг пойига гул қўйди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маросимда нутқ сўзлади.

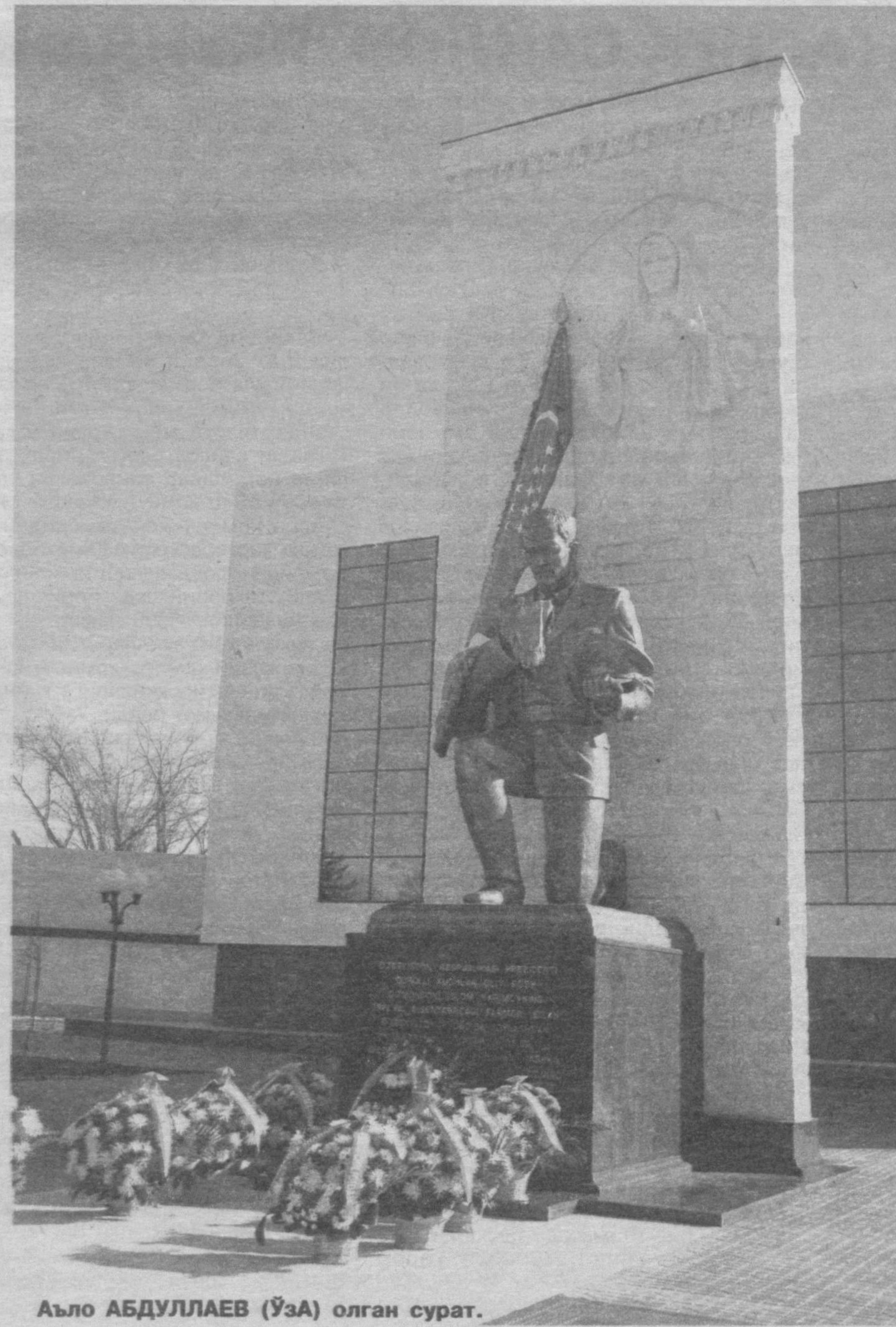
Қасамёд – шунчаки расмий тадбир эмас, ҳар бир инсон ҳаётидаги унуптилмас воқеадир. Шу боис ушбу мажмуа Президентимиз Ислом Каримов таклифига биноан "Ватанга қасамёд" деб номланди.

Ям-яшил боғ марказида қад ростлаган ушбу бетакор бадиий мажмуа Ватанга садоқат, ҳалқимизнинг фидойи ўғлонларининг мардлиги ва жасоратининг ёрқин тимсолига айланди.

Тадбирда сўзга чикқан курсант Лазиз Акбаров, ҳарбий хизматчи онаси Наргиза Мавлонова, сержант Аброр Мамарасолов, катта лейтенант Низомиддин Сайфиддинов Куролли Кучларимизнинг жанговар тайёргарлигини кучайтириш, уни замонавий қурол-аслаҳа билан таъминлаш, ҳарбийларнинг профессионал малакасини ва маҳоратини ошириш, уларни ҳар томонлама қўллаб-куватлаш борасида кўрсатаётган доимий ғамхўрлиги учун давлатимиз раҳбариға самимий миннатдорлик билдирилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталари, Вазирлар Маҳкамаси, вазирлик ва идоралар номидан "Ватанга қасамёд" монументи пойига гуллар қўйилди.

Воҳид ЛУҚМОНОВ,
ЎзА мухбiri

Аъло АБДУЛЛАЕВ (ЎзА) олган сурат.

ГАЗЕТАНИ
ВАРАКЛАГАНДА:
«ҲИССАМ
ҚУШИЛАЁТГАНИДАН
ХУРСАНДМАН»
3-бет

БУГУННИНГ
ЁШЛАРИ
зукко ва билимдон
4—5-бетлар

СОҲИБҚИРОН
АМИР ТЕМУР
ҲАҚИДА
ҲАҚИҚАТПАР
8—9-бетлар

БЕҲИШТ НАФАСИ
ёки узум ва унга
муносабат тўғрисида
10—11-бетлар

СОЛИҚ СИЁСАТИ: ЯНГИЛИК ВА ИМТИЁЗЛАР

Мамлакатимиз иқтисодиётини барқарор ва мутаносиб ривожлантиришда давлатимиз томонидан соликларнинг рағбатлантирувчи ролини кучайтишига қаратилаётган алоҳида эътибор ўз самарасини бермоқда. Президентимиз Ислом Каримовнинг 2009 йил 22 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси нинг 2010 йилги асосий макроиқтисодий кўрсаткичлари прогнози ва давлат бюджети параметрлари тўғрисида» ги қарори мамлакатимиз солик тизими самарадорлигини оширишда муҳим омил бўлмоқда.

Ўзбекистон Республикаси *Qaror va ijro* Давлат солик қўмитаси томонидан пойтахтимизда ташкил этилган кўргазмали семинар мазкур қарор ижросини тъминлашга бағишланди.

Тадбирда Давлат солик қўмитаси раиси Б. Парпиеv Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида иқтисодиётни эркинлаштириш борасида амалга оширилаётган кенг қамровли ислоҳотлар ўз самараларини бераётганини алоҳида таъкидлади. Айниқса, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ҳар томонлама кўллаб-куватланаётгани, жумладан, уларга солик имтиёзлари берилаётгани бунда муҳим аҳамият касб этмоқда. Бу, ўз навбатида, иқтисодиётимизнинг барқарор фаолият кўрсатиши ва ўсиш суръатларини изчил тъминлаш имконини бермоқда.

Президентимизнинг номи қайд этилган қарорига кўра, хўжалик юритувчи субъектлар зиммасидаги солик юки 2010 йилда фойда солиги базавий ставкаси амалдаги 10 фоиздан 9 фоизга пасайтирилди. Натижада корхоналар ихтиёрида 2010 йилда қарийб 52,1 миллиард сўм маблағ қолиши кутилмоқда. Иқтисод қилинган маблағ корхоналарни технологик янгилаш ва ишлаб чиқаришни кенгайтириш ҳамда ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақларини ошириш имкониятини янада кенгайтиради.

Аҳоли даромадларига солик юкини камайтириш ва уларнинг харид қобилиятини ошириш мақсадида жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиги ставкаси 2010 йилда ҳам камайтирилиб, 12 фоиздан 11 фоизга пасайтирилди. Солик солинадиган даромадни Ўзбекистон Республикаси олий таълим мусасаларида таълим олиш учун (ўзининг таълим олиши ёки 26 ёшгача бўлган фарзандининг таълим олиши учун) тўланган маблағлар суммасига камайтириш шаклида

кўшимча имтиёзлар жорий этилди.

Ягона солик тўлови бўйича микрофирма ва кичик корхоналар учун ягона солик тўлови ставкаси 8 фоиздан 7 фоизга пасайтирилди. Натижада микрофирма ва кичик корхоналарнинг солик юки камайиб, улар ихтиёрида 2010 йилда 25 миллиард сўм атрофида маблағ қолиши кутилмоқда. Бу микрофирма ва кичик корхоналар фаолиятини янада ривожлантириш билан бирга аҳоли бандлиги ва фаровонлигини оширишга хизмат қиласи.

Давлат мақсади жамғармаларидан амалдаги Пенсия жамғармасига мажбурий тўлов ставкаси 1 фоиздан 1,5 фоизга оширилди. Мактаб таълимини ривожлантириш жамғармасининг амалдаги 1 фоиз ставкаси эса 0,5 фоизга камайтирилди. Йўл жамғармасига мажбурий ажратмаларнинг амалдаги ставкаси ўзгаришсиз сақлаб қолинди. Ушбу тадбирлар натижасида мазкур жамғармаларнинг харажатларини тўлиқ молиялаштириш имконияти яратилди ва Пенсия жамғармасига 315 миллиард сўм кўшимча маблағ тушиши тъминланади.

2010 йилда ягона ижтимоий тўловнинг амалдаги 24 фоизли ставкаси 25 фоиз қилиб белгиланиши натижасида Пенсия жамғармасига кўшимча 159,7 миллиард сўм маблағ тушуми тъминланади. Фуқароларнинг бюджетдан ташқари Пенсия жамғармасига тўлайдиган суғурта бадаллари ставкаси амалдаги 3,5 фоиздан 4 фоизга оширилиши билан кўшимча 66,1 миллиард сўм маблағ ундирилиши тъминланади. Ушбу кўшимча маблағлар фуқароларимизнинг нафака билан боғлик харажатларини қоплашга хизмат қиласи.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, жорий йилда амалдаги баъзи имтиёзларнинг муддатлари яна узайтирилди. Солик кодексининг айrim моддаларига ўзгартириш ва кўшимчалар киритилди.

Тадбиркорлик субъектлари раҳбарлари, бухгалтерлар иштирок этган тадбирда 2010 йилги солик сиёсатининг асосий йўналишлари, тадбиркорлик субъектларига берилаётган имтиёзлар ҳамда қабул килинаётган янги қонун хужатларининг мазмун-моҳияти кўргазмали материаллар ва мутахассисларнинг маърузалари асосида тушунтирилди.

Мазкур кўргазмали семинар 15 январга қадар давом этади.

Норгул АБДУРАИМОВА,
ЎЗА мухбири

Ҳар йили анъ-
навий тарзда
илмий изланиш-
лар олиб бораётган, турли хил ихтиrolар яратаетган талаба, магистр ва аспирантларни излаб топиш ва уларни муносиб тарзда рағбатлантириш учун талабаларнинг энг нуфузли танловларидан бири — Ўзбекистон Республикаси Президенти Давлат стипендияси танлови ўтказиб келинишидан хабарингиз бор, албатта. Олий ўкув юртлари бакалавриатура, магистратура, аспирантура йўналишларида ўтказиладиган мазкур нуфузли танловда энг иқтидорли ва истеъододли ёшлар иштирок этиб, муносибларигина Президент стипендияси соҳиби, деган номга мусассар бўлади.

2010-yil — Barkamol avlod yili

Янги йилда Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институтининг «Машинашунослик ва машина кисмлари» ихтисослиги бўйича аспирантура босқичида таҳсил олаётган Турсун Маҳмудовга «Энергетика, ресурс ва саноат» йўналиши бўйича Президент стипендияси соҳиби бўлишдек баҳт насиб этди. Албатта, бунга осонликча эришилмади.

2001 йилда Самарқанд

дистоннинг ITEC гранти асосида Дехли шаҳрида «Ахборот технологиялари ва инглиз тили» курсларида таҳсил олиб қайтиди. Орадан бир йил ўтиб эса Туркяниянг «Makel» компаниясида 3 ой малақа ошириш билан бирга у ердаги замонавий техника ва ишлаб чиқариш машиналари билан яқиндан танишиди.

Айни пайтда «Ясси материални кўччилик машиналари ишлов зона-

тент олишга муваффақ бўлди. Бу қурилма станина устига маҳкамланиб, электр сими ёрдамида бирлаштирилган етакчи ва етакловчи валлар, уларни ўраб турувчи ёпиқ торлардан ташкил топган торли транспортердан иборат.

Унинг ишлаш принциплари қўйидагича: виброкўзғатувчи восита-ларда тебраниш ҳаракати юзага келади. Қурилмада, шунингдек, қозик-

«Ҳиссам қўшилаёттанидан ХУРСАНДМАН»

давлат меъморчилик ва қурилиш институтининг «Машинасозлик технологияси, жиҳозлари ва машинасозлик ишлаб чиқаришини автоматлаштириш» йўналиши бўйича бакалавриатура босқичига ўқишига грант асосида қабул қилинган Турсун Маҳмудов талабалар ўртасида ўтказиладиган фан олимпиадасида «Машина механизmlари назарияси» фани бўйича бакалавриатура ва унинг сифат даражасини оширишга астойдил бел боғлаган.

— Дунё бозорида тери (чарм) маҳсулотларига талаб юқори. Мамлакатимиз эса ушбу маҳсулотларни ишлаб чиқариш учун хомашё манбаига эга. Биламики, кўнчилик маҳсулотларини ишлаб чиқариш бир неча босқичларда амалга оширилади. Хром тузлари билан ишлов берилган (қурилиш) тери текисланади ва қисмларга ажратилади. Бу ишлар механизациялаштирилган маҳсус машиналарда амалга оширилади. Машиналар тери (чарм)ни текислаш жараёнда унинг айrim қисмлари яроқсиз аҳволга келиб қолишини кузатишларимда билдим. Ва мана шу жараённи такомиллаштириш устида изланишлар қила бошладим.

Айтиш жоизки, ёш тадқиқотчининг тинимсиз изланишлари бесамар кетмаяти. 2008 йилда Т. Маҳмудов ва унинг ҳамкаслари мана шу жараён устида иш олиб бориб, янгилик яратишга эришдилар. Улар ясси материални текислаш ва ишлов зонасига етказиш курилмасини яратиб па-

ли ҳаракатчан таянч ҳам бўлиб, ҳар бир ёпиқ тор эса алоҳида ҳаракатланмайдиган таянч лотокка жойлаштирилган. Эътиборлиси, қурилма тери ни текислашда унинг сифат даражасини бузмайди.

— Т. Маҳмудовни магистратура босқичида таҳсил олаётгандан бўён яхши биламан, — дейди ёш тадқиқотчининг илмий раҳбари, техника фанлари доктори Файрат Баҳодиров. — Янгилликка ўч, изланувчан, тиришқоқ аспирантнинг илмий ишларини профессорлар ва олимлар юқори баҳолашмоқда. У илмий иши устида жуда кўп изланишлар олиб борди. Бир қатор хорижий мамлакатларда бўлиб, ўз истеъододини кўрсатиб қайтиди. Хусусан, 2008 йилда Германиянинг DAAD гранти асосида «Vorwerk» компаниясининг илмий текшириш лабораториясида тажрибалар ўтказиши натижасида компаниянинг патентини олишга мусассар бўлди. Бундан ташқари, у хозир Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси М. Үроздбоевномидаги механика ва иншоотлар сейсмик мустаҳкамлиги институтидаги ҳам фаолият олиб бормоқда.

Бир сўз билан айтганда, ёш тадқиқотчининг изланишлари мамлакатимиз енгил саноатини ривожлантиришга, ҳисса бўлиб қўшилаётгани куонарли ҳолдир.

Шерали НАМОЗОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Бугунги ёшлар учун талай имкониятлар яратилганининг биргина ёрқин мисоли сифатида турли академик грант дастурларни кўрсатиш мумкин. Айтиш жоиз, бу каби дастурлар нафакат рағбат, балки ўғил-қизларни ўз фоялари билан ўртоқлашиш, уларни кенг жамоатчиликка тақдим этиш ва амалий самарасини кўришга ўндовчи омил вазифасини ҳам ўтамокда. Масаланинг яна бир аҳамиятли томони шундаки, ҳар бир ижодкорлик фоялари фоялигича қолиб кетмасдан ҳаётга татбиқ этилиши негизида бунёдкорлик хусусияти тарғиб этилмоқда.

Хўш, ҳозирда ёш авлод вакилларига берилган грантлар самараси нималарда кўринмоқда? Умуман, уларнинг лойиҳалари амалий қиммати қандай ва ҳозирга қадар, ҳаётта татбиқ этилган қандай лойиҳалар бор? Ёшларнинг рационализаторлик фоялари ва таклифлари ишлаб чиқариш амалиётида чиндан ҳам фойда бераяптими? Ушбу саволларга жавоб топиш мақсадида бир нечта грант соҳибларини сұхбатта чорладик.

ашёсидан фойдаланиш усуллари ва бунёдкорлик ишларида қандай устунликларга эришиш мумкинлигини кўрсатиб бердим.

Дилшод АБДУЛЛАЕВ, ЎзМУ меҳника-математика факультети магистранти. Алоҳида таъкидлаш зарур, ёш, изланувчан йигит яратган лойиҳа ҳалигача грант дастурлари тақдим этилган бирорта ҳам ишга ўхшамайди.

файед коммуникайшнэз технологик янгилиги. Бошқача қилиб айтганда, бу кўп вазифали АТС бўлиб, унинг ёрдамида Ай-Пи (IP) тармоғи орқали сифатли телефон алоқасини жорий этиш мумкин. Шу билан бирга, Ай-Пи телефония соҳасидаги мутлақо янгича технологик асосга эга мазкур лойиҳа корпоратив алоқа тизимини тубдан ўзgartириб юборишини назарда тутади. Жавлоннинг ишланмаси

2010-yil — Barkamol avlod yili

амалда бўлиб, балки марказий бўлим орқали барча худудий филиалларни битта тизимга бирлаштириши мумкин. Ай-Пи тармоқнинг яна бир қулайлиги — бунда кўнғироқлар белуп амалга оширилади, уларнинг сони эса чексиз бўлиши мумкин. Бажарадиган вазифалар рўйхати ҳам ҳайратланарли дараҷада: аудиоконференция, видеоконференция, сұхбатларнинг маҳаллий қайдлари, овозли хабарлар, овозли хабарларни электрон шаклга кўчириш, видеофон, Интернет Эксплорер дастури ёрдамида кўнғироқ қилиш, «Менга кўнғироқ қилинг» хизмати ва кўплаб бошқалар. Бир сўз билан айтганда, мазкур лойиҳа ёрдамида компанияларда иш суръати, мижозларга хизмат кўрсатиш тезлиги ва сифати анча кўтарилиши кутилмоқда.

Техник лойиҳалар ва ишланмаларга алоҳида қизиқиши бўлган **Хоразм вилоятидаги 1-академик лицей**

эгаллаши, шубҳасиз. Чунки GSM кўриқчиси универсал восита, ундан обьектларни ҳам ташки томондан, музей, санъат галереялари, супермаркет каби катта биноларни ичидан ҳам қўриқлашда кенг фойдаланиш мумкин.

Қўриқлаш воситасининг ишлаш тизимини дўконда ўғирлик содир этилиши мумкин бўлган вазият мисолида тушунираман. Агар мазкур тизим дўконга ўрнатилса, ҳатто жуда пухта тайёргарлик кўрган жиноятчи дўкон ичига кириши билан дарҳол мулк эгасининг уяли телефонига белгиланган худуд кесиб ўтилганлиги ҳақида хабар боради. Қизиқ вазият, тўғрими? Қандай қилиб бунга эришдингиз, деган саволларга одатда «жуда оддий» деб жавоб бераман. Негаки, чиндан ҳам бу ударажада мураккаб эмас.

Курилма ишлаб турганда нур оқими узлуксиз равишда лазер нурини қабул қилувчи қурилмадаги фоторезисторга тушади. Бунда ишончли қўриқлаш чизиги пайдо бўлади. Агар қўриқлананаётган обьект дахлсизлиги бузилса, нур оқими тўхтайди. Ушбу жараён ўта қиска муддатда содир бўлса ҳам бу курилмада қайд этилади. Яъни, GSM кўриқчиси уяли алоқа тармоғида ишлайдиган телефон ёрдамида хотирага олдиндан киритиб кўйилган мулк эгаси рақамига кўнғироқ қилинади ва қўриқлананаётган обьект дахлсизлиги бузилганлиги ҳақида хабар берилади.

Исломбек КОДИРОВ, Тошкент ахборот технологиялари университети Фарғона филиали талабаси.

— Мен дастурлаш йўналиши бўйича «Коллеж ва академик лицейлар ҳақида маълумотлар тўплами» лойиҳаси муаллифиман. Аслида бу 9-синф битирувчилари учун мўлжалланган лойиҳадир. Уни яратиш жараёнида Фарғона вилоятидаги барча коллеж ва академик лицейлар тўғрисидаги маълумотлар Visual studio.net 2008C# sharp va Microsoft office publish ёрдамида алоҳида дастур кўринишига келтирилган. Дастурнинг асосий ўзига хос жиҳатларидан бири интернет тармоғида ҳам ишлай олишида Қолаверса, лойиҳа ўзбек тилидаги Web Braizer вазифасини ҳам қисман бажара олади. Агар бу лойиҳам амалиётта татбиқ этилса, нафакат битирувчи ёшлар учун, балки корхона ва ташкилотлар учун ҳам бир қатор қулайликлар яратилар эди.

Аслида дастурни яратиш фояси ўрта мактабни тутатган, яъни ўқишини кайси йўналиш бўйича, қаерда давом эттириш масаласига дуч келган пайтимда туттилган. Ўшанда танлаш учун варианtlар кўп бўлса-да, маълумотлар кам эди. Шу тариқа шахримиздаги коллеж ва академик лицейлар ҳақида маълумот тўплай бошладим. Кейинчалик бу маълумотларни битта тизимга жойлаштириш фикри пайдо бўлди. Чунки мен дуч келган керакли ва етарлича маълумотга эга бўлмаслик муаммоси ҳар йили кўпгина мактаб битирувчиларига қийинчилик туғдириши табиий.

Ахборот асри деб аталаётган бугунги кун талаби имкон қадар кўпроқ маълумотга иложи борича тезроқ эга бўлишини, ҳар хил қўриқлаш воситалари орасидан техник ва иқтисодий кўрсатичлари бўйича мақсадга мувоғифини танлаб олишни истайди. Бу каби воситалар рейтингига мен таклиф қилаётган қурилма олдинги ўринларни

ўкувчилини Отабек КАРИМОВ жорий йилда GSM (Жи-Эс-Эм) кўриқчи лойиҳаси билан «Келажак овози» республика танловининг саралаш босқичи даврида ёк мутахассислар эътирофига сазовор бўлиб улгурганди.

Танловнинг якуний босқичида ҳам мазкур лойиҳаси билан иштирок этган Отабек ушбу ўзига хос қўриқлаш воситаси устида олиб борилган фояларни охирига етказганини маълум қилди. Келгусида бу тиришқоқ йигит уни мутахассислар ёрдамида амалиётта татбиқ этиш ниятида. Муаллифнинг таъкидлашича, лойиҳа буғун амалда қанчалик самара бериши унинг келгусидаги фаолиятига ҳам асос бўлади.

Шундай экан, ҳозирда техник таракқиёт жадаллик билан ривожланиб бораётган ва кўплаб қўриқчи воситалари мавжуд бир пайтда Отабек тақлиф этаётган лойиҳада ҳам ӯзига хослик бор?

— Таклиф этилаётган қурилма, энг аввало, тез ва ишончли ишлаши, ихчамлиги, ўрнатиш ва фойдаланишида қулайлиги, хизмат кўрсатишида осонлиги ва арzonлиги билан ажраби туради. Шу билан бирга, ташки электр манбаида кучланиш узиб кўйилганда ҳам ундан узоқ муддат мобайнида фойдаланиш мумкин.

Барчамизга маълум, бозор иқтиодиёт шароитида ишлаб чиқаришнинг ривожланиши натижасида турли тузилмалар пайдо бўлди. Бу ўз-ӯзидан ушбу инфратузилмаларни ишончли тарзда қўриқлаш зарурати туғилди, деган гап. Жараёнда, айниқса, тадбиркорлар арzon ва қулай техник воситаларга кўпроқ эҳтиёж сезишади. Боиси, ҳар бир мулк эгаси ўзининг мулки ишончли ҳимояда бўлишини, ҳар хил қўриқлаш воситалари орасидан техник ва иқтисодий кўрсатичлари бўйича мақсадга мувоғифини танлаб олишни истайди. Бу каби воситалар рейтингига мен таклиф қилаётган қурилма олдинги ўринларни

Кўриб турганингиздек, грант лойиҳалари ғолиблари факат ахборот технологиялари, веб ишланмалар, дастурлаш йўналишларида янгилик яратибгина қолмадилар. Балки, улар орқали кўплаб қулайлик ва устунликларни жорий этишга эришдилар. Негаки, аслида уларнинг лойиҳалари негизида ҳозирда долзарб ҳисобланган қатор масалаларга энг мақбул ечимни излаб топиш фояси ётади.

**Наргиза ИБРОХИМОВА,
«Ma'rifat» мухбири**

— Менинг муаллифлик лойиҳам «ВЭК – виртуал электрон кутубхона» деб номланади. Бу тизим икки қисмдан ташкил топган. Биринчиси, электрон кутубхона бўлиб, у орқали электрон ресурслар сакланади ва етказиб берилиши таъминланади. Иккинчи қисмнинг мақсади эса кутубхона ишини автоматлаштириша қаратилиб, бунинг натижасида кутубхона ходимлари ишлари енгиллаштирилади. Бошқача қилиб айтганда, ҳужжатлар электрон кўришига келтирилади, шунингдек, кутубхонада барча жараёнлар компьютерлаштирилади.

Виртуал электрон кутубхонанинг энг асосий қулайликлари шундаки, унинг ёрдамида зарур китобни тезда топишга имкон туғилади, китобхон варақаси, китоблар рўйхати, фойдаланувчилар назорати электрон шаклда бўлади.

Ҳозирда сотувда мавжуд дастурлар ҳақида гапирадиган бўлсан, мен ишлаб чиқкан дастурга бироз ўшаш «КАДАТА» дастури бор. Лекин унда ҳам электрон ресурслар билан ишланиш эндиғина йўлга кўйилмоқда. Шу жиҳат мен яратган «ВЭК» тизими ва «КАДАТА» тузилишидаги умумийликни кўрсатади. Виртуал электрон кутубхона тизими ҳали тўлиқ ишга туширилмаган, чунки бунинг учун вақт талаб этилади. Айни пайтда дастур ЎзМУ меҳника-математика факультети кутубхонасида апробациядан ўтмоқда.

Жавлон КАЮМОВ ва унинг «Smartline IP Unified Communications» (Смартлайн Ай-Пи юни-

«Ўз касбни севган ўқитувчи — яхши ўқитувчи. Ўқувчини севган, унга ота-онадай муносабатда бўлган ўқитувчи кўп китоб кўриб чиқсан ўқитувчидан кўра яхшироқдир. Агар ўқитувчи мана шу икки хислатни, касбига ва ўқувчиларга муҳаббатни ўзида кўшиб мужасамлаштирган бўлса, у ҳақиқий ўқитувчидир», — деган эди рус ёзувчиси Л.Толстой.

Яхши ўқитувчининг шахсий на- мунаси — бу тарбиянинг кучли воситасидир. Бундай шахсий на- муна ёш авлодга ҳар тарафлама ижобий таъсир кўрсатади, унинг қалбида чукур из қолдиради. Чинакамига обўрули, қадрли ўқитувчи бўлиш учун, биринчи навбатда, ҳар тарафлама чукур ва пух-

лимларнинг ахлоқ-одоб асослари- ни эгаллашга киришади, фойдали малакалар ҳосил қила боради. Ҳар бир ўқитувчи мактаб таълими- мининг биринчи кунидан бошла- бок ўз ўқувчиларида яхши таас- сурот қолдириш учун ҳаракат кил- мози зарур. Ўқитувчилар бошқа ҳар қандай касбга қараганда кўп меҳнат талаб қилидиган касбидир. Кишини ўқитиш, унга билим бе- риш, хулқ-атворини ва характеристи- ни тарбиялаш ниҳоятда мураккаб ва машаққатли ишдир. Ҳақиқий ўқитувчи бўлиш учун тинмай ўз билим ва маҳоратини ошириш устида ҳаракат килиш зарур. Қайси ўқитувчи ўз билими ва маҳорати, маънавий қиёфаси билан алоҳида ажralib турса, шуб-

га чукур меҳр кўйиш.

3. Ҳаётдан, жамиятимиз тарақ- қиётидан оркада колмаслик учун ўзининг илмий-сиёсий савиясини, педагогик маҳоратини кунт билан ошира бориш.

4. Ўз кўлида тарбияланадиган ўқувчиларга самимий меҳр кўйиш ва уларнинг ҳар тарафлама ри- вожланиши, келажаги учун ғам- хўрлик қилиш.

5. Юксак маданиятлилиги билан ажralib туриш.

Болалар ўртасида обрў-хур- матга эга бўлиш учун ҳар бир ўқитувчи ва бутун мактаб педагогик жамоаси яқдил иш тутиши, ўзаро яхши муносабатда бўлиш- лари, ўқувчилар кўз олдида ноўринг сўз айтмасликлари керак. Бундан ташқари ўқитувчининг ташки

ШАХСИЙ НАМУНА — ЭНГ МУХИМ ОМИЛ

та билимга эга бўлиш, педагогик маҳоратни тинмай ошириб бориш, ижодий изланиш талаб этилади. Ўқитувчи назарий жиҳатдан бақувват бўлса, ўзи ўқитаётган фанни ва унинг методикасини яхши билса, самарали натижаларга эри- шади ва унинг обўрии ошаверади.

Муаллимнинг сўзи билан иши бир хил бўлиши, болаларга қилган насиҳатларига, маслаҳатларига аввало ўзи амал қилиши лозим. Шундагина унинг болаларга таъсири кучли бўлади. Бордию, ўқитувчи ўзи айтгандарига амал қилмаса, бундай ҳолда унинг ўқувчиларга кўрсатадиган тарбиявий таъсири мувваф- факиятли чиқмайди.

Болалар жуда ҳам кузатувчи бўлади. Шунинг учун ҳам улар ўз ўқитувчilaridagi яхши ва ёмон хислатларни тезда пайқаб олади- лар. Хуш фазилатларига хурмат билан, ёмонларга эса танқидий кўз билан қарайдилар.

Бола мактабга келгандан бош- лаб, ўқитувчи раҳбарлигida би-

хасиз, у ўқувчилар эътиборини ўзига тезрок жалб эта олади. Об- рўли, эътиборли, таъсирчан ўқитувчи бўлиш учун, назаримда, қуидагиларга эътибор бериш ло- зим:

1. Юксак ғоявий-маънавий са- вияга эга бўлиш ва жамоат ҳаёт- да фаол иштирок этиш.

2. Ўз ишини, фанини ҳар та- рафлама яхши билиш ва касби-

қиёфаси, ўзини тута билиши, ма- данияти, нутқ бойлиги каби омил- лар ҳам борки, уларнинг ҳамма- сини ўқитувчи ўзида мұжассам- лаштирган бўлиши керак.

**Иzzatoy UZOKOVA,
Нурота шахридаги
18- мактабнинг олий
тоифали рус тили
ўқитувчisi, Ҳалқ таълими
аълочisi**

Бугун юртимизда ёшлар камоли ўйлида олиб борилаётган кенг кўлумли сайд-ҳаракатлар уларнинг замонавий илм- фан ютуқларини пухта ўзлаштириши, кенг

лаётган ишлар ўз самара- сини бермоқда. Бу мас- канда «Ҳар бир ўқувчи тўграк аъзоси» шиори остида ўқувчиларнинг бўш вақтларини мазмун- ли ташкил этишига катта ўқитувчи қаратилиади.

Мактабда 411 нафар ўқувчига билим берилади. Улар учун барча ша- роитлар мұхайё қилинган. 38та фан кабинетлари, компьютер хонаси, кутубхона, спорт зали ва майдони ўқувчилар их-

хам ишламоқда. 118 на- фар ўқувчini бағрига олган бу тўгараклар «Кемасозлик», «Информатика», «Экологияни мухо- фаза қилиш», «Инглиз тили», «Юмшоқ ўйинчоқ ва сунъий гул ясаш», «Бошлангич техник моделлаштириш», «Самолётсозлик» йўналишида, — дейди мактаб ди- ректорининг маънавий- маърифий ишлар бўйича ўринбосари Мұхайё Ик- ромова. — Колаверса,

ҲАМ БИЛИМ ОЛАДИ, ҲАМ КАСБ ТАНЛАЙДИ

Бекобод туманинадаги 2-умумтаълим мактаби тумандаги энг илгор, замонавий ўқув даргоҳларидан биридир. Мактабда таҳсил олаётган 857 нафар ўқувчига замон талабига мос, пухта ва му- каммал билим беришга ҳаракат қилинмоқда. Ўқув машгулотлари тўлиқ каби нетлашган тизимда олиб борилади. Ўқувчиларнинг қизиқиши ва қобилиятлари ҳисобга олинган ҳолда жами 36ta тўграк фаолият юритади. Ўқувчиларга чукур билим бериш максадида мактабда «Кластер синфи» ва «АРМ хонаси» ташкил қилинди. Бу ерда ўқувчиларнинг шуғулланишлари учун барча шарт-шароитлар мұхайё. Кластер хонасида 24ta компьютер бор. Уларнинг барчаси «Ziyonet» тармоғига уланган. Эндиликда мактаб ўқувчилари дунё илм-фани янгиликларини изчил ва мукаммал ўрганиб бориш имкониятига эга.

Мактабдаги мавжуд 2ta спорт зали- да машгулотлар белгиланган тартибда олиб борилади. Ўқувчиларнинг спорт билан шуғулланишлари учун барча шароитлар етарили бўлиб, 8ta спорт тўграги мунтазам ишлаб турибди. Юқори малакали 4 нафар жисмоний тарбия ўқитувчisi доимо ўқувчилар билан ёнма-ён.

Ўқувчиларнинг фан олимпиадалари- даги иштиrokiga ҳам мактаб педагогик жамоаси томонидан катта эътибор берилади. Ҳусусан, ўтган йили био- логия, рус тили ва ғизматиқ фанлари бўйича 3 нафар ўқувчи вилоят босқи- чида иштиrok этиб, фахрли ўринларни эгаллади.

Айниқса, мактабда ўқувчиларни касбга йўналтириш, касбий қизиқиша-

рини ошириш бўйича самарали ишлар амалга оширилаяти. Бу борада мактаб психология, касбга йўналтириш бўйича шуғулланадиган ўқитувчи ҳамкорлигида хилма-хил тадбирлар ўтказилмоқда. АРМ хонасида касбга йўналтиришга оид қизиқарли видеотасвирлар қўйиб берилади, сұхбат ва мунозаралар ўтказилади. Битирувчи синф ўқувчиларни туман ҳудудидаги колледжларга жалб этиш бўйича кенг қамровли ишлар бажарилапти.

Ўқувчиларнинг касбий лаёқатини аниқлаш мақсадида мактаб психология ташабуси билан ҳар ойда бир маро- таба «Қайси касбга қизиқасан?» мавзу- сида иншолар ёздириб олинади. Иншолар таҳлили, хулосалар битирувчи- ларни касбга йўналтиришда яхши са- мара бермоқда. Ўтган ўқув йилида 116 нафар ўқувчи мактабни тамомлаган бўлса, уларнинг барчаси ўз қизиқиши- лари ва танлаган мутахassisliklari бўйича туман ҳудудидаги колледжларга ўқишига қабул қилинди.

Талим муассасасида «Мактаб — оила — маҳалла» маркази ҳам ташкил этилган бўлиб, ҳар ойда ота-оналарнинг мактабга ташрифи таъминланмоқда. Ҳар бир синф раҳбари ота-оналар билан мустаҳкам алоқа ўрнатган. Мактаб, оила, маҳалла ҳамкорлигида 9ta йўна- лиш бўйича иш олиб борилади.

Бугунги кунда мактабда ўқув-тарбиявий ишлар тубдан яхшиланди. Энг муҳими, ўқувчилар ҳам, ота-оналар ҳам «Мактаб — маънавий бешиги» эканлигини юракдан хис этишмоқда.

Ашурали БОЙМУРОД

Kasbga yo'naltirish

дунёкаш сохиби бўлишлари учун бекиёс имкониятлар эшигини очиб бермоқда.

Бугун юртимизда

шунингдек, мактабда 15ta тўграк ф- олият олиб бормоқда. З.Аутова, Н.Жўраева, Р.Хикматова, Н.Рустамов, Э.Усмонова сингари муррабийлар «Чиройли ёзув», «Қизиқарли математика», «Чет тилини ўрганамиз», «Рус тили», «Тарихни ўрганамиз», «Ёш биологлар», «Ёш физиклар», «Ёш кимёглар», «Ёш қаламкашлар», «Драма» ва «Шахмат-шашка» каби тўгаракларда 180 ўқувчига билим ва ҳунарнинг сир-асорини ўргатиб келишмоқда.

Биз улар ҳақида гапир- мокчи эмасмиз. Мавзумиз таълим масканларида нафақат билим, балки касб-хунар ўргатиш ва ўқувчилар дунёкашларини шакллантириш борасида тўплланган тажрибалар ҳақида. Сир эмаски, бу жараёнлар тўгаракларда 224-мактабда ҳам бу борада амалга ошири-

тиёрида. Шунингдек, мактабда ташқаридаги турли спорт тўгаракларига 52 нафар ўқувчимиз мунтазам равишда қатнашиб келади. Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси ташкил этилганлигининг 7 йиллиги муносабати билан «Намуна» болалар спорт мажмусида ўтказилган соғломлаштириш спарти- киадасида мактаб ўқувчилари яхши натижаларга эришди. Ўқувчиларнинг иштадорида ҳам тарбиялаш, ўзлаштиришда қийналадиган ўқувчилар билан алоҳида ишлаб, кўшимча машгулотларнинг олиб борилиши ҳам ана шундай ютуқларга омил бўлмоқда.

Анвар ҚОБИЛОВ

«ШАФФОФЛИК МАВЖЛАНАДИ ШАББОДАЛАРДАН»

Tuyg‘i

тасвирини тўлдиривчи бир восита сифатида фойдалангандек:

Бол терилур гул

қадаҳлардан

**Гул фасли – баҳор фасли...
офтоб.**

Ёки:

**Гуллардан қадаҳ тутди
яна оғочлар,**

**Май шуъла оқар нағис
пиёллалардан.**

**Нурларга чайқалуркан
ям-яшил сочлар,**

**Шаффоғлик мавжланади
шаббодалардан.**

Баҳор суратининг ушбу лавҳасида ёмғир, баҳор сўзи ишлатилмаган бўлса-да, шоир янгиғина ёмғирни гигиҳни ҳидани түйдиди. Соддагина мисраларда уфуриб турган ҳаёт иси инсон қалбини завқ-шавқа тўлдиради. Ойбек шеърияти бадиий тафсил ва ташбехарининг бетакорлиги, бекиёслиги билан китобхонни ҳайратга солаверади:

**Оғир ер бағрилаб
сузган булатуга**

**Тўсатдан чақмоқдан
найза санчилар.**

**Мен ҳам чақмоқ каби
тез чопдим уйга**

**Кўчага кирганда ёмғир
камчилар.**

ХХ аср ўзбек шеъриятининг мағкуравийлашиб кетган мухитидан донишманд шоир Мусо Тошмуҳаммад ўғли Ойбек лирикаси- ни юқсан тафакур ва сезгининг бадиий кашфиёти дейиш мумкин. Гулноза ТУРДИЕВА, ТДШИ қошидаги С.Рахимов академик лицеи ўкув бўлими мудири

НАВБАТДАГИ ДОВОН ЗАБТ ЭТИЛДИ

УЧИНЧИ БОСҚИЧГА ЙЎЛПАНМА ОЛИНДИ

Сурхондарё вилоятида ақадемик лицейлар, касб-хунар колледжлари ва умумтаълим мактаблари ўкувчиларнинг умумтаълим фанлари бўйича олимпиаданинг 2-босқичида 14364 нафар ўғил-қизлар ўз иктидорини синаб кўрди.

Жумладан, Термиз шаҳридаги 16-мактабда қишики таътил кунлари 16та фан бўйича олимпиаданинг II босқичи ўтказилди. Унда 1-турда голиб чиқсан ўкувчилар 3-турга ўтиш учун астойдил ҳаракат қилишди.

Аммо голиблик тест синови, оғзаки, ёзма ҳамда амалий лаборатория ишларини муваффакиятли бажарган ва зарур балларни жамлаган ўкувчиларга насиб этди. Шундай қилиб, навбатдаги босқичга Термиз шаҳридан 35 нафар ўкувчи йўлланмани кўлга киритди. Голиблар ўрта маҳсус, касб-хунар таълими худудий бошқармаси ва шаҳар ҳақ таълими бўлнимининг фахрий ёрлиқ ҳамда эсадалик совфалари билан тақдирланди.

Айни кунларда барча тумандана Термиз шаҳрида учинчи тур баҳсларига қизгин тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди.

Норқувват ТЎРАЕВ

Сурхондарё вилояти.

Фарғона вилоятидаги умумий ўрта таълим мактаблари ўкувчилари ўртасида ҳам фан олимпиадаларининг 2-босқичи фоят ўюшқоқлик билан ўтказилди. Баҳсларнинг бу босқичида 15467 нафар ўкувчи ўз билим ва малакаларини синовдан ўтказдилар. Ҳусусан, Бувайда туманида ҳам турли фанлар бўйича бўлиб ўтган баҳсларга юксак савияда тайёргарлик кўрилди. Туман ҳақ таълими бўлумининг бўйруги асосида тадбирлар дастури ишлаб чиқилди. Ташкилий кўмита ва ҳакамлар ҳайъати аъзолари зиммасига олимпиада баҳсларини адолатли ва ошкоралик мезонларига қатъий амал қилинган ҳолда ўтказиш масъулияти юклатилди.

— Беллашув иштирокчилари учун барча шарт-шароитларнинг яратилгани бизни мамнун этди, — дейди 25-мактабнинг 9-синф

ОШКОРА РУҲДА ЎТДИ

ўкувчиси Муродил Эргашев. — Кимё фанидан беллашувлар учтурда ўтказилди. Бунда асосан, ёзма иш, тест синовлари ва амалий топшириқларини бажардик. Давлат умуммиллий дастури доирасида келтирилган замонавий лаборатория жиҳозларидан унумли фойдаландик. Натижада 86 балл кўрсаткини кўлга киритиб, 2-босқичда голиб бўлдим.

Баҳсларнинг яна бир голиби, хорижий тиллардан 97 балл натижа кўрсатган ўкувчи Дилшодбек Тўхтаев ўз таассуротларини тўлқинланиб сўзлади:

— Олимпиадада чет тили фанидан иштирок этдим. Бу ерда барча шароитларнинг борлиги, хоналарнинг техник жиҳатдан юксак жиҳозланганлиги муваффақ бўлганлар бор.

Фақииятга эришишимда асосий омил бўлди. Ёзма иш, тест синовларини аниқ бажардим ва голиб бўлдим. Албатта, вилоят босқичида ҳам голибликни кўлга киритишини мақсад қиласман. Баҳслар ошкоралик руҳида ва хақоний ўтди.

Дарҳақиқат, вилоятнинг барча шаҳар ва туманларида ўтказилган баҳсларнинг 2-турни холисона, адолатли ва ошкора бўлиши таъминланди.

Зеро, ана шу холислик ва ошкоралик билимдонлар орасидан энг сараларини баҳсларнинг кейинги босқичида ҳам адолатли тарзда аниқланишини таъминлайди.

Баҳодиржон ШОКИРОВ
Фарғона вилояти.

Fan olimpiadasi – 2010

ЯҚҚОЛ ПЕШҚАДАМ ОЙДИНЛАШДИ

Қизилтепа туманидаги 40та мактабда айни кунда йигирма мингдан ортиқ ўкувчилар таълим-тарбия олмоқда. Фидойи муаллимлар уларнинг пухта билим олишлари учун барча имкониятлардан фойдаланиб, самарали меҳнат қилишаётir. Яқинда ниҳоясига етган фан олимпиадаларининг туман босқичи бу фаолиятга маълум маънода баҳо бериб, «Ғалвирни сувдан кўттарди» дейиш мумкин. Мазкур билимлар баҳсида бир минг бир юзу эллик уч нафар ўкувчилар фаол иштирок этиб, улардан саксон олти нафари етмиш олтидан юқори бал тўплади.

— Ўкувчиларимиздан 47 нафари олимпиаданинг вилоят босқичида иштирок этиш имкониятини кўлга киритди, — дейди туман ҳақ таълими методика бўлими мудири вазифасини бажарувчи Хотам Ражабов. — Иктидорли, билимли ўкувчиларни тўғри танлаш, тадбирнинг оқилона ташкил этилиб, адолатли тарзда ўтказилишига жиддий эътибор қаратилди.

Фан олимпиадасининг туман босқичида худуддаги Гуландом Орипова раҳбарлик қилаётган 3-, Акмал Ансоров директорлигидаги 27-мактабларнинг ўкувчилари, айниқса, пешқадамлик қилишники, ҳар иккала илм масакининг вакиллари орасида биринчи, иккичи, учинчи ўринни эгаллашга муваффақ бўлганлар бор.

Навбатдаги босқичга йўлланма олганлар ичидаги география фанидан 88 балл тўплаган Гулноза Насуллаева, 85 балл йигишига эришган Аваз Тошев, 81 баллик кўрсаткича эга бўлган Мухлиса Бафоевалар иштироки, айниқса, кўпчиликни қувонтириди.

Айни кунда олдинда турган галдаги довонларни муваффакиятли забт этиш учун тайёргарлик ишлари давом эттирилаяпти. Ўкувчилар билан маҳсус қўшимча машғулотлар олиб борилмоқда.

О. МУРОДУЛЛАЕВА

Навоий вилояти.

Владимир ГРАНКИН олган сурат.

ИЖТИМОИЙ ФАНЛАРДАН УСТУНЛИК

Сергели туманидаги 6-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабига ҳафтанинг маълум кунларида кеблиб, ўз билим доираларини бегилган тартибда синаб ўқувчилар орасида голибларни саралаш жараёни қизгин кечди. Туман худудидаги барча мактаблардан ийғилган 380 нафар билимдон ўқувчидаги фанга қизиқиши, мақсад сари интилиш хислатида баркамол авлодга хос белгилар намоёндир. 24та умумтаълим мактабининг муайян фанлар бўйича тенгқурларидан анча устун ва илк босқичда фахрли — биринчи, иккичи ва учинчи ўринни кўлга киритган барча ўкувчилари табиийки, ғолибларни даъвогар эдиар.

4—9 январь кунлари бўлиб ўтган фан олимпиадаларининг туман босқичида кўпроқ ижтимоий-гуманитар фанлар йўналиши бўйича ўкувчиларнинг билим даражаси юқори эканлиги ойдинлашди. Айниқса, она тили ва адабиёт, рус тили ва адабиёт, тарих ва ҳуқуқ, шунингдек, кимё фанлари бўйича оғзаки, ёзма, тест синовларида ана шу ўкув предметларини ўқиб-

урганишда катта ютуқларни кўлга киритган мактаб ўқувчиларининг қўли баланд кеди.

— Она тили ва адабиёт фанидан голиб деб топилган 9-синф ўқувчиларининг 25 нафари яна бир бор элакдан ўтказилди. Уларнинг ёзма ижодий иши, оғзаки синов ҳамда тест натижаси солиштирилганда яққол фарқ сезилди. Ҳакамлар ҳайъати аъзолари энг юқори балл тўплаганларни, ҳусусан, 267-мактабнинг 9-синф ўқувчиси Ўғилой Қодирова, 300-ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби ўқувчиси Динора Юсупова, 322-мактабдан Элёр Исмоиловларни фахрли ўринларга муносаб, деб топдилар, — дейди туман ҳақ таълими бўлими мегодисти Гулнора Эргашева.

Тошкент шаҳар ҳақ таълими бош бошқармаси методисти Дилюза Тошмуҳаммедова ҳудудда голиб деб топилган 42 нафар ўқувчини табриклар экан, уларга кейинги тур синовларида ҳам муваффакият тилади.

Хулкар ТЎЙМАНОВА

Тошкент шаҳри.

БИЛЛИМГИЛАР САРАПАНДИ

Ўкувчилар билими ошириш, уни чуқурлаштириш, иқтидорлиларни танлаб олиш ва рағбатлантириш мақсадида ташкил этилган умумтаълим фан олимпиадасининг навбатдаги босқичи Самарқанд шаҳридаги таълим бошқа тиллардан ўтказилди.

5-синфларда она тили ва адабиёт, рус тили ва адабиёт ҳамда математика, 6-синфларда она тили ва адабиёт, математика, ўзбек тили (таълим бошқа тилларда олиб борилаётган мактаблар учун), ботаника ҳамда география, 7-синфларда она тили ва адабиёт, рус тили ва адабиёт, математика, ўзбек тили (таълим бошқа тилларда олиб борилаётган мактабида бўлиб ўтган худудий босқич беллашувларида иштирок этди, — дейди шаҳар ҳақ таълими бўлими услубхона мудири Н.Сайдова. — Шу йилнинг 7-8 январь кунлари 17-умумтаълим мактабида олимпиаданинг шаҳар

босқичи бўлиб ўтди. Унда 452 нафар энг аълочи ўкувчилар ўз билимларини синовдан ўтказди.

Ўкувчилар томонидан бажарилиши лозим бўлган топшириларга ажратиладиган вақт ва уларга қўйиладиган баллар фанлар бўйича тайёрланган баҳолаш мезонлари асосида амалга оширилди. Ўкувчилар ёзма ва амалий иш, тест, физика, кимё ва биология фанларидан лаборатория ишлари ҳамда оғзаки сухбат асосида билим ва маҳоратларини синовдан ўтказди.

Ғолиблар энди фан олимпиадасининг вилоят босқичига тайёр гарлик кўрмокда.

Ҳаким ЖЎРАЕВ

Самарқанд вилояти.

Соҳибқирон Амир Темур ҳақида ҳақиқатлар

Амир Темурга саркардалик ота меросми? Эки яна бошқа сабаблари ҳам борми? Фикримизни ойнандаштириш массадиди XIV асрда назар ташлаймиз.

Уша пайт Мовароуннахрда мурракаб сийеси жараёнлар, улуслар ўтасидаги эзиддиятлар чуяганин бир давр эди. Аслида Темурнинг отаси Амир Тарагайининг ҳам, бобоси Амир Баргулнинг ҳам харбий ишга майли бўлмаган. Лекин давр талаби ва сиёсий муҳих ҳарбий санъатни мукаммал тарбишини тақозо этарди. Шунга кўра, Амир Тарагайек ўғли Темурбекнинг ўслигидан маҳсус муррабийлар назоратида чавандозлик, очвилик, камонади ўтиш, қилингизлигидан каби ҳарбий таъминотни олишга алоҳида эзиддиятлар чуяганин бир давр эди.

Лекин нияти эди тоҳ ила таҳт.

Бир бола сипоҳига эди Амир, Бошқасига тайинланган эди вазир.

Ёзма манбаларда қайд этилишича, шубҳасиз, Амир Темур тури ҳарбий спорт ўйинларини ёқтирган, айниқса, овчилик касби унинг севимили машғулотларидан бирни бўлган. Бу машғулотлар махсус муррабийлар назоратида олиб борилган. Аббатта, бундай машғулотлар ўз самарасини берган ва Темурнинг жисмоний чиниқишида мухим роль ўйнаган, тенгурлари ўтасидаги макемени ошириб, сафдошлари доирасини кенгайтира борган. Шундай килиб, Темур ёшлик йилларида ҳарбий соҳага моялилигини оддий ўйинларда намойиш этган бўлса, балогатта етган сари бу ҳиддий тус ола бошлаган. Ёзма манбаларга кўра, Темурнинг феъл-авто-

йи. Тузган давлатига Самарқанднинг пойтахти деб ёзган килиб, унинг вайронага айланган қальаларини тикилади, мамлакат чегараларини мустаҳкамлади. Бирин-кетин Шоҳрухия, Ўттор каби қальашаҳарларни, шифохона, или марказлари ва бошқа иншотларни бунёд этди. Шу нуқтаи назардан биз қўйида қудратли давлат қўриб, унда илм-фан, маориф, маданиятини ривожлантирган, тарихимизда ўчмас из қолдирган соҳибқирон Амир Темурнинг Шарқ ва Гарб учун намуна бўлгулук фаолияти ҳақида сўз юритмоқчимиз.

Дунё тарихининг шоҳидлигича жуда қадим-қадимдан то бўғунгача тилга олинидаган машҳур саркардalar сони беҳисобdir. Лекин Амир Темур ўзидан аввал ва кейин ўтган саркардalar ичida ҳарбий санъатдаги иқтидори ва салоҳияти билан алоҳида мавқега эга. Шу ўринда савол туғилади.

Амир Темур жанговарлик қобилиятiga ҳақида эришган? Саркарда бўлиши нияти унда қандай пайдо бўлган?

14-yanvar — Vatan himoyachilari kuni

Муқаддас бурч

Пойтахтимиздаги Республика мусиқа ва санъатга ихтинос-лаштирилган мактаб-интернатда “Ватан химояси — муқаддас бурч” мавзууда маънавий-маврифий кечи бўлиб ўтди. Ҳалқ таълими вазирлиги томонидан ташкил этилган тадбирда маънавият тарбиботчилари, илфор педагоглар, ўқувчи-ёшлар иштирок этди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти, Куролл Кучап Олий Баш Кўмандони Ислом Каримов раҳманолидаги мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, ҳавфисизлигини таъминлаш, юртимизда замонавий талаб ва анодаларга жавоб беридаган Куролл Кучларни барпо этиш, барқарор ва ичил демократик тараққиётнинг ишончилиги фарзандларни ўнглиларни ўтказиб ўтказиб келинаётган «Энг яхши китобхон» танлови ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир. Шимолий-Гарбий ҳарбий оқруг тасаррӯфидаги ҳарбий кисм кутуб-

таскил этилди.

Узбекистон Республикаси Президенти, Куролл Кучап Олий Баш Кўмандони Ислом Каримов раҳманолидаги мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, ҳавфисизлигини таъминлаш, юртимизда замонавий талаб ва анодаларга жавоб беридаган Куролл Кучларни барпо этиш, барқарор ва ичил демократик тараққиётнинг ишончилиги фарзандларни ўнглиларни ўтказиб ўтказиб келинаётган «Энг яхши китобхон» танлови ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир. Шимолий-Гарбий ҳарбий оқруг тасаррӯfидаги ҳарбий кисм кутуб-

таскил этилди.

Айни пайдо мактаб-интернатда

“Маънавият сабоблari”, “Жасорат дарслари” ўкув машҳулотлари, ҳарбий-тавтапарварлик мавзусидаги қўшиклар танлови, Мустақиллик майдони, шахримиздаги етакчи музейлар экскурсиялар ўшларнинг фаол Фуқаролик позициясини шакллантиришга, ҳуқуқий-мағкуравий иммунитетини мустаҳкамлашга хизмат килмоқда.

Бундай тадбирлар

Қорақалпогистон Республикаси, виляятлар ва Тошкент шаҳрининг барча таълим даргоҳларидаги ўтказилмоқда.

Хоначиси Улмекен Жемуроватова етакчилик килаётган зиёд масканида (Қорақалпогистон Республикаси) музейларни ўтказиб ўтказиб келинаётган «Энг яхши китобхон» танлови ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир. Шимолий-Гарбий ҳарбий оқруг тасаррӯfидаги ҳарбий кисм кутубхонадаги ғарбий ҳарбий кисмни ўтказиб ўтказиб келинаётган «Энг яхши китобхон» танлови ҳам фикримизнинг ёрқин далилидир.

Бундай

тадбирлар

қорақалпогистон Республикаси

масадидаги қарақалпакларни

мавзусидаги

ОРЗУЛАРИ СОҒЛОМ ЗАМОЩДОШ

Унинг табиати бошқаларнидан фарқли равишда бироз ўзгачароқ. Кўзларида ишончдан кўра сухбатдoshига нисбатан қизиқиш, ҳайрат билан бирга тортиноқчилик ва бироз ҳадик бор. Чунки... чунки унинг нафақат жисмида, балки қалбидаги ҳам ўзидан бошқалар англай олмаган оғрик, дард яширин... Аммо ҳаёт барчамиз каби унга ҳам гоҳида шодон, гоҳида ташвиши кунларни тақдим этаверади. Ўй, улар айрим кимсалар каби қандайдир қимматбаҳо кийимни сотиб ололмаганидан ёки ўзи орзу қилган машинани мина олмаганидан эмас, айримлари атрофдаги тенгдошлари катори ўз оёклари билан юра олмаганидан, баъзилари Яратганинг энг буюк инъоми — ёргу оламни, қўёшни, меҳрибонларини кўра олмаганидан, яна кимларидир юрагидан тошиб кетай деб турган илиқ меҳр белгиси — энг са-мимий дил изҳорларини тилига чиқара олмаганидан ёхуд тогларни эритиб юборишига қодир меҳрибон кишиларининг илиқ сўзларини эшита олмаганидан ўксинадилар. Бу дардлар олдида моддий олам атальмиш жилвагар дунёнинг ташвишлари бир сиқим кул каби...

Лекин ана шу хасталикни да табиатининг бир инъоми дея қабул қилиб, барча орқаваротдан эшитадиган шивир-шивирлару айрим юраги тушдан қаттиқ кимсаларнинг ноёнин камситишларини енгадиган ва ҳаётда ўз ўринларини топишга ҳаракат қилаётган замондошларимиз кўп. Бугун ҳикоя қилмоқчи бўлган қаҳрамонларимиз — пойтахтдаги имкониятига чекланганлар касб-хунар коллежида үқиётган ўкувчиларнинг мақсади ҳам аслида шу. Улар ўз тенгдошлари қатори келгусида маълум бир касб-хунар эгаллашни, жамиятга фойда келтирувчи, ажойиб ишлари билан барчага намуна бўлувчи инсон сифатида қадр топишни ва давримизнинг чинакам қаҳрамонларига айланисини хоҳлашади. Назаримизда, айримлари бу ишнинг удасидан чиққанлар ҳам: чунки мазкур коллежда таълим олган ва ўз касбнинг устаси бўлган радиотехниклар, кошиблар, тикувчиларнинг маҳорати ҳақида аллақачон кўпчиликда илиқ фикрлар уйғонган...

Ўзбекистон Республикаси Мехнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги тизимиға қарашибу маскан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2007 йил 17 майдаги 100-сонли қарорига мувофиқ Республика ҳунар-техника билим юрти негизида ташкил этилган. Касб-хунар коллежида айни пайтда тўрт юздан ортиқ турли тоифадаги имконияти чекланган ёшлар таълим олади. Уларга ўттизга яқин мураббий ва йигирмадан ортиқ ишлаб чиқариш таълими устаси тикувчилар, радиотехника ва телевизорларга хизмат кўрсатиши ва таъмирлаш, пойафзал иши, бухгалтерия, маший үй-рўзгор электр асбобларини таъмирлаш ҳамда компютер ва компютер тармоқларининг дастурий таъминоти йўналишлари бўйича билим бермоқдалар. Кўриш қобилияти заиф ўкувчилар учун махсус "Тўкувчи" ва "Компютер ва компютер тармоқларининг дастурий таъминоти" гурӯхларида кўпинча дарслардан кейин ҳам машгулотлар қизгин давом этади. Чунки барча тенгдошлари каби бу ердаги ёшларнинг ҳам айнан мана шу соҳага қизиқишлари жуда кучли. Тиббиёт фанлари номзоди, доцент Бахтиёр Яхёев бошчилигидаги шифокорлар гурухи эса ўкувчилар соғлигини мунтазам назорат қилиш маъсулитини ўз зиммасига олган.

Бу ерда ҳар хил кийимлар тикишини ўрганипмиз, — дейди 1-босқич ўкувчилари Мафтұна Кенжәева, Руқия Мұслимова, Мехри Туропова, Диёра Каримовалар. — Эндиликда ўзимиз учун барча турдаги кийимларни, болалар уст-бошларини тикиш кўлимиздан келади. Қайсири касб эгаси бўлиш баҳти насиб қилаётганидан, келгусида ота-онамизга шу орқали оз бўлса-да, кўмак бера олишимиз мумкинлигидан жуда мамнунмиз, албатт!

Ўкувчилар орасида нафақат пойтахтдан, балки Республикаизнинг турли вилоятларидан — жойлардаги ижтимоий таъминот бўлнимларининг маҳсус йўлланмаси билан келган ёшлар ҳам таҳсил олмоқда. Улар билан сухбатлашганимизда мана шу масканга қарашиб ёткоҳонада туришлари, уч маҳал иссиқ овқат билан таъминланганларини айтиб, ўзларига яратилган

Kasb-hunar kollejlari hayotidan

шароитлар ва эътибор учун давлатимиздан миннатдор эканликларини билдиришди.

Саломатлиги, имкониятига қараб ёшлар бу даргохнинг уч йиллик, иккى йиллик ва бир йиллик ўкув курсларида таълим олади, — дейди коллеж директорининг ўкув ишлари бўйича мувонини Хулкар Ахорова. — С.Муҳиддинова, Г.Нурмуҳаммедова, Ф.Усмонов, Н.Аппосова, Ф.Рустамова каби тажрибали ўқитувчиларимиз бор маҳоратларини ишга солиб ўкувчиларга билим беришяти. Ўкувчиларимизнинг отоналари билан мунтазам равишида алоқада бўлиб турамиз. Келгуси йилда, насиб этса, коллежимиз ҳар томонлама шароитга эга янги бинога кўчиб ўтади. Ҳозирги кунда мазкур бино таркибидаги ёткоҳонанинг курилиш ишлари тугалланиш арафасида. Ўкувчиларимизни нафақат давлатимиз раҳбарияти, балки турли ҳалқаро ташкилотлар, хусусий корхоналар, савобталаб қишилар ҳамиша қўллаб-куватлайдилар, эришган ютуқлари учун рағбатлантириб борадилар.

Мазкур билим масканида таълим олаётган қизлар билан сухбатимиз давомида уларнинг устозлари ҳақида алоҳида эҳтиром билан тўлқинланни гапиришлари эътиборимизни тортди.

Мен бу ерда тикувчилар билан бирга компютерда ишларни, инглиз тилини ҳам ўрганипман, — дейди самарқандлик Зилола Умрзокова. — Келгусида олий таълим мусассасасида ўқиш орзум бор. Мазкур коллежда менга илҳом берган, юрагимни тўлқинлантирган энг асосий жиҳат — устозларимизнинг биз — шогирдларига бўлган муносабати бўлди. Авваллари ногиронлигим туфайли руҳан эзилардим, ўзимни соғлом одамлардан бир поғона пастьдек сезардим. Аммо бу ерда устозларимизнинг эътибори, руҳан маддади туфайли фикрларим, ҳаётга қарашибларим тубдан ўзгарди. Ўқитувчиларимиз келажакка, ўзимизга бўлган ишончнинг ортишига сабабчи бўлди. Муҳими, иродали бўлишини ўргандик. Бирга ўқиётган тенгдошларимининг орасида мендан-да оғирроқ хасталар борлигини кўриб, бир пайтлар хаёлимдан ўтган фикрлар учун вижданном қийналди, ҳаётда ҳар бир кўраётган кунимиз учун шукр қилиб яшашимиз кераклигини ўргандим. Устозларимга бу борадаги ҳам руҳий, ҳам илмий маддадлари учун чексиз миннатдорчилигимни билдираман...

Дугоналари унинг ажойиб шеърлар ёзиши ҳақида эслатиб қолиши, пайтдан фойдаланиб Зилоланинг ижодидан баҳраманд бўлишга уриндик:

Кечалари термулиб шамга, Юраккинам тўладир ғамга. Тўкилганда кўзимдан ёш лим, Онажоним, сизни эсладим. Билмай қилсан, бир ишни хато Яхши йўлни танлай олмасам, Афсуслардан кўйганда дилим, Онажоним, сизни эсладим. Кўча-кўйда юрсан гоҳида, Душманларим устимдан кулса, Ёдга солиб дил хасталигим, Онажоним, сизни эсладим. Қиз боланинг сирдоши она, Сирдоши-ю дилдоши она, Кўмсаб сизни — азиз дилдошим, Онажоним, сизни эсладим.....

Коллежда кўнгилдаги кечинмаларини ушбу чиройли сатрларда ифода этган Зилола каби иқтидорли, салоҳияти ёшлар кўп экан. Улардан яна бири — компютер ва компютер тармоқларининг дастурий таъминоти йўналиши бўйича иккича босқичда таълим олаётган Сирожиддин Зайнидиновнинг шахмат бўйича Жаҳон чемпиони эканлиги билан бутун коллеж жамоаси фаҳранади. Ўтган йили Сирожиддин ўзининг спорт соҳасида эришган ютуқлари учун давлатимиз раҳбари томонидан "Шуҳрат" медали билан тақдирланди.

Жисмонан имконияти чекланган бўлишига қарамай, ўкувчиларимизнинг бари руҳан, маънан кучли иродада соҳиблари, дея оламан, — дейди ёш ўқитувчи Зебунисо Амонова. — Ҳар бир машғулотни доимий равишида кўргазмали қуроллар, слайдлар, замонавий интерфаол усуллар орқали ташкил қилишга уринамиз, балки шунинг учунми, ўкувчиларимиз жуда фаол. Бу даргохимизда ташкил қилинадиган ва жуда қизгин ўтадиган байрамона кечалар, беллашувларда яққол кўринали. Шогирдларимизнинг ҳар бир байрамни алоҳида мэҳр билан тайёргарлик асосида ўтказишларини кўриб, биз ҳам улардан илҳом оламиз. Уларнинг бир-бираға оқибати, меҳрибонлиги кўнглигимизни кўтаради...

Яна бир сухбатдошимиз — Гавҳарой Жўраева, Сурхондарё вилояти, Кумкўргон туманидан экан.

— Келгусида мақсадим — яхши билим олиш, касб-хунар эгаллаш ва бошқаларга ҳам ўз меҳнатим билан ёрдам бериш, — дейди у. — Бу йилнинг давлатимиз раҳбари томонидан "Барқамол авлод йили деб" эълон қилингани бизни ҳам жуда хурсанд қилди. Мана шу йил давомида бажариладиган ишлар дастурида биз каби имконияти чекланган ёшларни амалий кўллаб-куватлашни мақсад қилган режалар ҳам бўлиши табиий. Биз ҳам келажакда маълум бир касб эгаси бўлиш билан бирга, жамият тараққиети учун фойдаланишади.

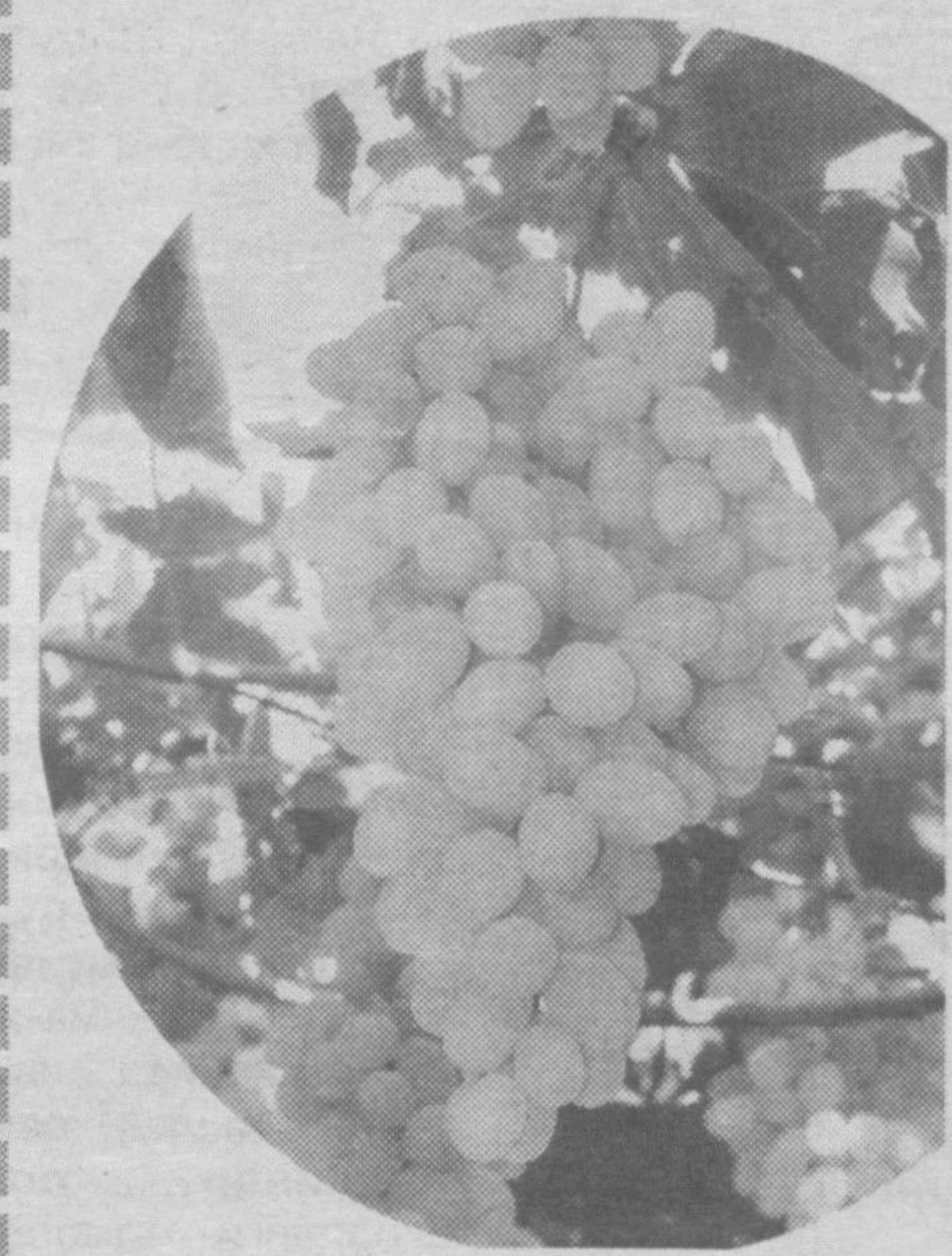
Гавҳаройнинг бу гапларини эшитиб, беихтиёр ўйга толасан киши: демак, муҳими, инсоннинг юрагидаги ўйғонган фикрлар, мулоҳазалар ва асосийси, орзулар соғлом бўлсин. Чунки келгусидаги тараққиёт ҳам, ҳалқнинг фаронлиги ҳам, аввало кўнгилдаги ана шу соғлом ниятларга боғлиқ.

Қайсири хасталик туфайли жисми атрофидаги тўрт мучаси соғ одамларчалик имконига эга бўлмаса-да, жамиятда ўз ўрнини топиш, кимгadir фойдали иш билан кўмак бериш истагида яшашимиз, уларни ҳар томонлама қўллаб-куватлашадиган устозларимиз ва албатта, ўз ҳимматлари билан мана шу кўнглигига ярим инсонларни хурсанд ётадиган қишиларимиз бор бўлсин, дегимиз келади.

Муҳаббат ШАРИФОВА

Эмишки қадимда олис сафарни ихтиёр этиб, йўлга чиқсан мусофири ҳоригандан-ҳориб, диёrimизга етганда бир ҳовлининг эшигини қоқибди. Хонадон соҳиби уни соя-салқин сўрисига таклиф этиб, олдига дастурхон ёзибди. Ишкомларда олтинранг тусга кириб, товланиб турган узумлардан узиб, иссиқ чой дамлабди. Қария бир-бираға чирмашиб, ҳовлига файз, хушҳаво узатиб турган токларга бोқиб, чарчогини унугланча, «Ўзбекистондан беҳишт боғларининг нафаси келади...», деганлари рост экан. Бирор юртда бунчалар тотли неъмат тановуву қилмаган эдим, дея ҳайратланган экан.

Она заминизнинг беназир тұхфаларыга хамон ҳудди шундай таъриф берадилар, ҳавас киладилар. Буғун биз бу қайдларни тақорламоқчи эмасмиз. Аксинча, ўғил-қизларимизнинг бу неъматларни етишириш, сархил навларини асрал-авайлашга нисбатан қарашиблар, билимлари доирасини кенгайтириш борасида фикр юритмоқчиз. Мазкур мавзуда туркum мақола-

лар ёзишиизга эса аксарият ёшларимизнинг мева, сабзабот, полиз экинлари, жумладан, узумнинг хатто навларини яхши билмаслиги, уларни парваришашиларнинг оддий, амалий ва наزارий илмларидан бироз йироқлашгани каби ҳолатларнинг кўзга ташланаётгани турткি бўлди. Бу эса, илм масканлари, мактабдан ташқари таълим муассасаларида ташкил этилган, «Ёш биолог», «Табиатшунос», «Эколог» сингари тўгараклар фоалияти, қолаверса, фанлар замирига сингдирилиши лозим бўлган экологик маданияти тушунчасининг чархида даҳлордир. Умид қиласизки, мутахассислар билан ўшистиражак мулоқтларимиздан мұхтарам мұраббийлар иходий фойдаланишиади.

Соғлом турмуш кечирмоқ тўкис яшамоқча ҳам боғлиқ. Тўкис яшамоқча эса бор имкониятлардан фойдаланиб, меҳнат қилмоқ билан эришилади. Бобо яратган узумзор набиранинг кўлига ўтганда бир ғарар ўтинга айландими, бу рўзгордан барака кетади. Оиланинг қадрияларига дод тушади. Мутахассисларнинг фикрича, узум глюкоза фруктозага энг бой неъмат саналади. Унинг Ўрта Осиё навларида ўттис фоизгача қанд моддалари бор. Узумдан камқонлик, ошқозон, жигар, буйрак, ичак касалликларини даволашда фойдаланилади. Юртимизнинг тупроқ-иқлим шароитида ундан энг юкори аъло сифатли ҳосил олиш мумкин. Хўш, шундай имконият мавжуд бўла туриб, ундан оқилона фойдаланмасликни қандай аташ мумкин? Келинг, яхшиси сухбатдошимиз, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди Ўткир НАБИЕВнинг хуласалари ва фойдали иўлланмаларига кулоқ тутайлик.

— Тарихий манбаларга кўра, Ўзбекистонда милоддан аввалги тўртингич асрлардаёт ток экилган. Узоқ йиллар давомида Ўрта Осиё халқ селекциясида юзлаб узум навлари яратилган. Лекин кейинги йилларда ёзги пишиқчилик кезларида ҳам бозорларимизда нари борса бу неъматнинг ўн, ўн беш хил навинигина учратиш мумкин.

Ўзбекистонни Ер юзидағи жаннат, дейдилар. Бунда ҳеч қандай му болага йўқ. Бироқ йиллар ўтаяти, замон ва одамлар ўзгараётпти. Табиийки, ҳаётда турли катта-кичик муаммолар ҳам пайдо бўлаётпти. Бинобарин, ҳамма гап муаммоларни вақтни ўтказмай ҳал этишада! Биз бу ўринда мамлакатимизда экологик масалаларга алоҳида эътибор қаратилаётганини эслатмоқчимиз.

Бу соҳада республикамида катта ишлар амалга оширилмоқда. Шу билан бирга, қилинадиган ишлар ҳам етарли: мевали дарахтлар, полиз экинларининг нодир навларини саклаб қолиш ва тиклаш, навларни яхшилаш, баҳаво, шифобаҳш масканларни янада обод қилиш, хуллас, бугунги кунда экология соҳасининг муаммолари бир талай. "Ma'rifat" газетаси таҳририяти ҳам маорифчилар ва ўқувчи-талабаларнинг экологик маданиятини юксалтириш ишига баҳоли қудрат ҳисса кўшиб келмоқда. Биз янги йилда бу борадаги фаолиятимизни аввалгидан жонлантириш ниятида "Qarasang, bog' unar!" руқнини очдик. Янги руқн остида юртимиз экологиясининг долзарб масалаларига доир материаллар изчил ёритиб борилади.

ТАҲРИРИЯТ

Бу масаланинг бир томони, иккинчидан, нафақат ёшларимиз, кирк, элликни қоралаган биз катталарнинг ҳам кўпчилигимиз, узум навлари хусусида гап кетса, «Кишмиш», «Хусайн», «Тоифий»... дейишидан нарига ўтолмаймиз. Мутахассис сифатида бу ҳолатни қандай баҳолайсиз?

— Албатта, бу муаммоларнинг ташвишини бугун чекмасак, эртага кеч бўлиши мумкин. Мен сиз тилга олган-

— Ёш ниҳолларни парваришилашда нималарга эътибор қаратмок лозим?

— Навниҳол туплар тез-тез суғориши талаб этади. Биринчи сув кўчат ўтқазилгандан кейин оқ берилади. Апрелда бир, май, июнь, июль, август ойларидан икки мартадан, сентябрь ойида яна бир бора суғорилади. Бундан ташкири, бир-икки марта кузги-кишики намликни оширувчи сув берилади.

дан чиқдим. Улардан қўл уришаётгани қанақа агротехник тадбир экани, ҳосилдорликка таъсири ва қандай амалга оширилиши хусусида сўрадим. Афсуски, назарий жиҳатдан қониқарли жавоб ололмадим. Бу жиҳатга ҳам алоҳида тўхталиб ўтсангиз.

— Соҳибкор, аввало, назарий илмни эгаллаб, кўзини, қўлини маълум тажрибаларга таянган ҳолда «пиштимас», меҳнатлари зое кетаверади. Сиз кузаттанингиз каби ҳолатлар мени ҳам бир неча бор таажжубга солган. «Токзорни бир қучок ўтинга айлантирибизлар-ку?», дейа кўзларимдан ёш чиқиб кетган баъзида.

Хашар — яхши нарса. Лекин айнан хомток соҳибкор томонидан катта эътибор, ҳар бир новдани обдон ўрганиб, меҳр билан қилинадиган, амалий ва назарий билимга асосланган жараёндир. Шундай экан, бу тадбирга «иш битари»га ёндашиб мумкин эмас. Ҳуш, хомток нима? Бу ортиқча янги яшил новдаларни олиб ташлаш, йўқотиш, кузги ва баҳорги ток кесишнинг давомидир. Бу тадбир асосан икки марта, яъни ток шўра чиқариб, ҳосилли ва ҳосилсиз новдалар фарқлана бошлангандан гуллагунга қадар (шўра хом-

БЕХИШЛЯНДИР НАФАСИ

ЁКИ УЗУМ ВА УНГА МУНОСАБАТ ХУСУСИДА

дан ҳам кўра ачинарли вазиятларга дуч келаман. Айрим узумчилик билан шуғулланётган фермерлар билан учрашганимизда, «Сиз узумнинг қайси навларини экаяпсиз? Уларнинг парваришидаги фаркларга эътибор қаратаяпсизми?...», дейа сўрагудек бўлсак, кўпчилиги «Оқ узум», «Қора узум», дейа тилга олганнинг каби навлар номини кайтаришади. Ваҳоланки, Ўзбекистон боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий текшириш институтининг коллекциясида беш юзу элликдан ортиқ узум турлари бор! Масканда бу навлардан кўчатлар етишириш имконияти мавжуд. «Андижон қораси», «Гўзал қора», «Каттакўрғон», «Кизил хурмони», «Султони», «Ғўлжа», «Қора жанжал», «Кишишиш»нинг ўн бешдан ортиқ турлари, «Хусайн»нинг «Шоҳи бўз», «Мўрчамиён», «Келин бармоқ» сингари бир-биридан хуштамъ ва ширага бой ўндан зиёд ва шунга ўхаш халқимиз севиб истеъмол қилган навлардан бизнинг иқлим шароитида афсоналарда мадҳ этилган олтинранг, ҳар боши бир даврага улашгулик узум хосилини етишириш мумкин.

— Узумчилик, аввало, қаламчалар тайёрлаш, экиладиган майдонни ҳозирлашдан бошланади. Бунда нималарга жиддий эътибор қартиш лозим?

— Қаламчалар ҳосилга кирган ток новдаларидан тайёрланади. Пишмаган ингичка новдалар қаламча учун ярамайди. Кучли ўсадиган «Сурхок китоб», «Пушти тайифи», «Нимранг», «Хусайн», «Қора кишишиш» каби навлардан тайёрланадиган қаламчаларнинг йўғонлиги 8-12, ўртacha ўсувчи «Пушти мускат», «Рислинг», «Рқацители» каби навлардан тайёрланадигани 6-10 мм.ни ташкил этиши керак. Қаламчалар новдаларниң пастки қисмидаги жойлашган кўздан 2-3 мм. қолдирилиб, 40-45 см. узунликда кесилади. Ҳар бир қаламчада ўртacha шаклланган 4-5ta кўз бўлиши, бўғинлар ораси 6-13 см.ни ташкил этиши мақсадга мувофиқ. Ўтқазишда тупрокнинг юқори, ҳосилдор қисмини чукурнинг пастига солиб, унга бир чеълак чиринди, 50-100 грамм суперфосфат, 30-50 грамм калий аралаштириб, уюб кўйилади. Кўчатлар экилишидан бир кун олдин сувга солиниб, ўтқазилаётганида илдизлининг юқори қисмидаги ўсимлик илдизлари кесиб ташланади, пастки қисмидагилар эса бирор қискартирилади. Илдизлар куриб қолмаслиги учун тоза чириган гўнг ва лойдан тайёрланган қоришмага ботириб олиниади.

Ток турли ўғитларга нисбатан жуда таъсиранлигини унутмаслик керак. Ҳосилдорликни оширишда минерал ва органик ўғитларнинг бирга солиниши яхши самара беради. Махаллий ўғитлар икки-уч йил оралатиб, 1m² жойга 5 килограмм хисобида, азот шунча ҳудудга 35-50 грамм, эрта баҳорда 50-60 грамм суперфосфат, 15-30 грамм хлорли калий кузда солинади. Ўсимлик қолдиклари ва турли чиқинилардан тайёрланган компостлар органик ўғит сифатида ўсимликка ижобий таъсир этади. Уни тайёрлаш учун узум турпидан, баҳорги хомток, чилпиш пайтида олиб ташланган новда ва барг чириндиларидан фойдаланиш мумкин.

— Фермер хўжаликларидан бирида бўлганимда ўндан ортиқ йигит-қизларнинг токларни хомток қилишга сафарбар этилгани усти-

Биринчи мақола

ток), иккинчи бора ток гуллаб ўғрапар мөшдек бўлганда (ғўра хомток) қўлланилади. Бу усул орқали фақат зарур новдалар етиширилади.

Хомток новдалар 20-30 сантиметр бўлгандагина, уларда гултўдалар кўзга ташланиб, ҳосилдор новдаларни ҳосил бермайдиганаридан фарқлаш мумкин бўлгандагина қилинади. Бу жараённи узок чўйз бўлмайди. Чунки бу пайтда новдалар тез ўсади. Кераксиз новдалар эса ўсимликка зарур бўлган озиқ моддаларнинг беҳуда сарф бўлишига олиб келади. «Хомток қилдим» деб кўплаб баргларни пала-партиш олиб ташлаш ярамайди. Чунки барг сийраклашса, ҳосилли новдаларга озиқ моддаларнинг келиши сусаяди, юлинган барг кўлтиғидаги куртак зарарланади. Хомтоқдан кейин қолдирилган новдалар тезгина нам чипта ёки якон ўти билан бағазларга бўғланади, акс ҳолда улар озгина шамолда ҳам синиб кетиши мумкин.

— Ток қачон ва қандай қўмилади ва қай тариқа очилади?

— Октябрдан ноябрь ойининг бошигача биринчи йили кесилмасдан, 2-25 сантиметр қалинликдаги тупроқ билан қўмилади. Унутмаслик керакки, токларга октябрнинг охири, ноябрнинг бошидаги 5-6 даражали совуқ, қишидаги 10-15 даражали совуқдан кўра кўпроқ салниб таъсир этади. Чунки бу пайтда ўсимлик чиниқмаганилиги боис, арзимас совуқка ҳам бардош бера олмайди. Токни қўмиш олдидан агар тупроқ курук бўлса, намланиши жоиз. Қўмиш-

шиш бошлаб юборилади. Мартда қўмилган токларни очиш, новда ва зангларни боғлаш, органик ва минерал ўғитлар солиш, ерларни экишга тайёрлаш, қаламчаларни ўтқазиб, сув бериш лозим. Апрелга келиб, жумладан, ўғит солиш, зааркундаларга қарши курашиш ишларига урғу берилади. Майда бу юмушларга гуллаш олдидан новдалар учни чилпиш, минерал ўғит бериш, шўра хомток қилиш ҳам кўшила боради. Июнда ғўра хомток, яшил боғлаш, илдиз орқали озуқа бериш, шингилкүртга қарши дорилаш, июлда бошланган бу каби агротехник тадбирлар давом эттирилиб, чиллаки, августда ўртанги пишадиган навлар ҳосилини йиғишиллади. Сентябрь, октябрда галвирни обдон ердан кўтариш билан бирга кейинги йил учун ҳозирлик кўрилади. Ноябрь, декабрда ток қочатлари экиш, сувориш, ерларга ўғит бериш сингари ишларга кўл урилади.

— Сұхбатингиз учун раҳмат.

Мұхтарам газетхон, биз уюштирган бу мuloқот Сиз учун, балки узум етиширишининг алифбоси бўлиб хизмат қиласи. Илмуамалларнинг мукаммаллигига эса ана шу илк сабоқларга қизиқмоқ, уни ўрганиб, кўлламоққа киришмоқ билан эришилади. Дастрхоннингиз тўқис, фарзандларнингиз саломат бўлсин!

Ойбуви очилова

Diqqat, yangi rukn:
Qarasang, bog' unar!

Бугун гапирмоқчи бўлган мавзумиз Голландия тарихининг қизиқ бир саҳифаси – унинг номи шакланиши, вужудга келиши тўғрисида. Ҳозирда республикамиз умумий ўрта таълим муассасалари бўйлаб давом этаётган тарих ойлиги билан бевосита алоқадорликда айтиши мумкини, мақола тарих, шунингдек, география дарсларида шу мавзуни ўқувчиларга янада кенгроқ таништиришда қизиқарли маълумотлар сифатида хизмат қиласди.

Ҳаммамиз Голландия ҳақида жуда кўп эшитганимиз. Тарих дарсларида голланд златининг шакланиши тўғрисида ўқиганмиз. Айниқса, голланд қорамоллари бутун дунёга машхур. Лекин дунё давлатлари харитасини кўлга олиб қарайдиган бўлсан, унда Голландия давлатини тополмаймиз. Савол туғилади: нега? Агар англашибиловчилик юз берган бўлса, у қаерда?

Ўзбекистон Миллий энциклопедиясида келтирилишича, Ўрта асрларда Шимоли-ғарбий Европада Голландия графлиги мавжуд бўлган. Унинг аҳолиси бир неча қабилаларнинг бирлашувидан вужудга келган голланд элати эди. Унинг шакланиши XIV-XV асрларга тўғри келади. Аслида ушбу худудда одамзод неолит давридан бери яшаётгани

Bilasizmi?

Голландия ва Нидерландия: ularning farqi nima?

айтилишича, «Нидерландия» сўзи голланд тилида «паст ер», «кўйи ер» маъноларини беради. Бунга сабаб унинг нисбатан кўйи ерда жойлашганлигидир. Карл V империяси парчалангач, Нидерландия Испанияга қарам бўлиб қолди. Голландия ҳалқи мустақиллик учун кураша бошлади.

Тарих дарсларида келтирилишича, 1566-1609 йillardarda Нидерландияда инқилоб бўлади. Испанлар хукмонлигига қарши курашган маҳал-

лакат бўлиб, у ерда парламентар-монархия қарор топган. Аҳоли зичлиги бўйича дунёда биринчи ўринда турди ва аҳолисининг 89 фоизи шаҳарларда яшайди.

Кизиқарлилиги шундаки, маъмурӣ жиҳатдан 12ta проинцияга бўлинган Нидерландиянинг таркибидаги иккита маҳаллий бўлинмага Голландия номи берилган. Ҳар бир провинция ўз байроқ ва гербига эга бўлганидек, бу иккала худуднинг ҳам рамзлари бор.

Шимолий Голландия (Noord Holland) провинциясида пойтаҳт Амстердам шаҳри жойлашган. Бундан ташқари, унинг таркибига Хилверюм, Дек Хелдер, Алмар, Зандам, Хоорн ва Гекслер ороллари киради.

Шимолий ва Жанубий Голландия провинциясида XVI-XVII асрларда давлат бошқаруви бинолари жойлашган. Нидерландия (Голландия)да яқин 25 йилликда денгизни чекинтириш орқали пайдо бўлган ерлар бор. Денгизда ороллар барпо этиш бўйича лойиҳалар ташкил этиш ҳозир ҳам давом этмоқда.

Хуллас, Нидерландия ва Голландия аслида бир давлат. Негаки, «кўйи ер» ҳам, «ботқоқ ер» ҳам бугун голландлар яшетган Нидерландиядир.

Санобар ЖУМАНОВА
тайёрлади.

лий ҳалқ мустамлакачиликдан озод бўлди ва Бирлашган вилоятлар республикасини тузишга эришди. Лекин кўп ўтмай Испания яна Нидерландиянинг жанубий вилоятларини босиб олди.

«Википедия» электрон манбасида айтилишича, XVII асрда Нидерландияда савдо ва денгизчилик ривожланиши натижасида иктиносий самардорлик ўсган. Ушбу давлат денгиз бўйида жойлашгани сабаби голландлар Осиё, Америка ва Африкадаги ерларни мустамлака қиласди.

1795-1813 йillardarda эса Франция таркибига киритилди. 1814-1815 йillardarda Вена Конгресси томонидан Нидерландия ва Бельгия бирлаштирилиб Нидерландия Кироллиги тузилди, Вильгельм I унинг кироли бўлди. Нидерландия Кироллигига Бельгиянинг манфаатлари камситилганлиги сабаби 1830 йилда Бельгия ажralib чиқди.

XIX асрда келиб «паст ер»да саноат, дехқончилик ва чорвачилик ривожланди. Яна

шуни айтиб ўтиш керакки, Нидерландия иккита жаҳон урушида ҳам ўзини бетараф деб эълон қилган. Шунга қарамай, 1940 йили фашистлар томонидан босиб олindi. 1945 йилга келиб, иттифоқчи кўшинлар уни озод қилди.

Дунё харитасида Нидерландия Кироллиги деб аталадин давлатнинг тарихи асли ана шундайдир. Нидерландия давлатнинг норасмий номи Голландия. Чунки Нидерландия аҳолиси ўзларини недерландлар деб эмас, айнан голландлар деб атайди. «Голландия» ҳалқнинг тилидан келиб чиқкан норасмий атами. «Голландия» сўзи «чириган дараҳт», «ботқоқлик» маъносини билдиради. Сабаби, ушбу давлат Шимолий денгиз бўйида жойлашган ва унинг дарёлари серсув, ҳавоси ҳам нам. Худудининг катта қисми ботқоқлилардан иборат бўлгани учун маҳаллий ҳалқ ерни ўлаштиришда анча машакқат чеккан.

Бугун Нидерландия Кироллиги ююри даражада ривожланган индустрнал-агар мам-

ТАРИХИЙ ИМОРАТЛАР ҚАЙТА ТИКЛАНАДИ

Жорий йилда Чеченистоннинг тоғли худудларидаги қадимги ҳарбий миноралар қайтадан тикланади, деб интервью берди Россия хизмат кўрсатган меймур Магомед Ахметов ИТАР-ТАСС манбасига.

Курувчининг айтилишича, қадимий бинолар аллақачон ўзининг ҳарбий аҳамиятини йўқотган, аммо муҳим тарихий обидалар хисобланади. Ҳозирда Шарой худудидаги 30tag яқин миноралар тикланishi режалаштирилган. Улар денгиз сатҳидан 3010 метр баландликда жойлашган.

ХИД ОРҚАЛИ ТОПАМИЗ

Американинг «Илғор илмий тадқиқотлар ҳарбий агентлиги»(ИИТХА) террорчиларни хид орқали топиш усули устида иш олиб боряпти, деб хабар берди «Вашингтон Профил».

Ҳар бир одамда бошқаларга ўшамайдиган хид борлиги аллақачон аниқланган. Шу орқали сенсорларнинг янги авлоди яратилади. Бунинг учун 15 млн. доллар ажратилган.

Ушбу дастур ниҳоясига етса, ҳарбийлар «Урбан Вижн» номини олган янги технология орқали бино ичидаги ҳаракатланаётган субъектларни кузатиш имкони пайдо бўлади.

ХОЗИРЧА УЧ ДОНА ИШЛАБ ЧИКАРИЛДИ

Финляндиянинг «Нокия» компанияси 8800 туркумидаги навбатдаги телефонни сотувга кўйди. У нарх бўйича рекорд ўрнатди, деб хабар берди «Руформатор» манбаси.

«Нокия Супреме» русумидаги алоқа воситасидан ҳозирча уч донанина ишлаб чиқилди. Уларнинг хар бири 160 минг долларга тенг.

Тузилишидан «Нокия 8800 Арте»га ўхшаб кетадиган камёб аппарат учун 83 грамм платина, 12,5 карат тараашланган олмос сарфланди. У 51 мили О-Эл-Ий-Ди-дисплей, 3,2 мегамикселли фотокамера ва «Блутус» модули билан жиҳозланган.

Н.КОСИМОВ тайёрлади.

ИККИНЧИ ТУРДА АНИКЛАНДИ

Хорватияда ўқазилган президент сайловларининг иккинчи турида мухолифатдаги Социал-демократлар партияси номзоди Иво Йосипович ғалаба қозонди, деб хабар берди АФП.

У 60,29 фоиз овоз жамғарган бўлса, рақиби, Загреб шаҳри мэри Милан Бандични 39,71 фоиз сайловчи кўллаб-куватлаган.

52 ёшли Иво Йосипович ўз юртида нафакат сиёсатчи, балки бир қатор ҳукукий асарлар муаллифи ва бастакор сифатида машхурdir.

НАВБАТДАГИ ТАСВИРЛАР

Астрономлар «Спитцер» телескопи орқали суратга олинган Кичик Магеллан Булутларининг навбатдаги тасвирларини намойиш этди, деб хабар берди «Лента» манбаси.

Тадқиқотларнинг фикрича, уларда митти галактиканинг энг тўёнли нукталари ҳам кўзга ташланади. Айнан мана шундай «коронгу» жойларда юлдузларнинг тугилиш ҳодисаси кузатилади. Бунинг учун улар инфрақизил диапазон орқали тасвирлаш ишларини амалга оширилар.

Мазкур космик булутлар Ер юзидан 200 минг ёруғлик йили узоқлиқда жойлашган. Ушбу галактика олимларни нафакат яқинда жойлашгани, балки тузилиши жиҳатдан анча содда бўлгани учун ҳам ўзига тортиб келади.

РЕКОРД ЯНГИЛАНДИ

Истроилнинг Абу-Гош кишилогилик ошпазлар яқинда Ливандаги ўрнатилган рекордни янгиладилар. Улар миллий таом турларидан бири хисобланадиган энг оғир ва катта (4 тонналик) хумус тайёрладилар, деб хабар берди АФП.

Уни пиширища 50 киши иштирок этди. Спутник антеннаси шаклидаги овқат Гиннеснинг рекордлар китобига киритилди.

Бундан олдин ливанликлар 1,5 тонналик хумусни оммага тақдим этгандilar.

Ушбу овқатни тайёрлашда кунжут, зайдун мойи, лимон шарбати ва саримсок пиёздан фойдаланилади. У Ливан ва Истроилда севиб истеъмол қилинади.

ПИРАМИДА КУРУВЧИЛАРИ ЭРКИН ИШЧИЛАР БЎЛГАН

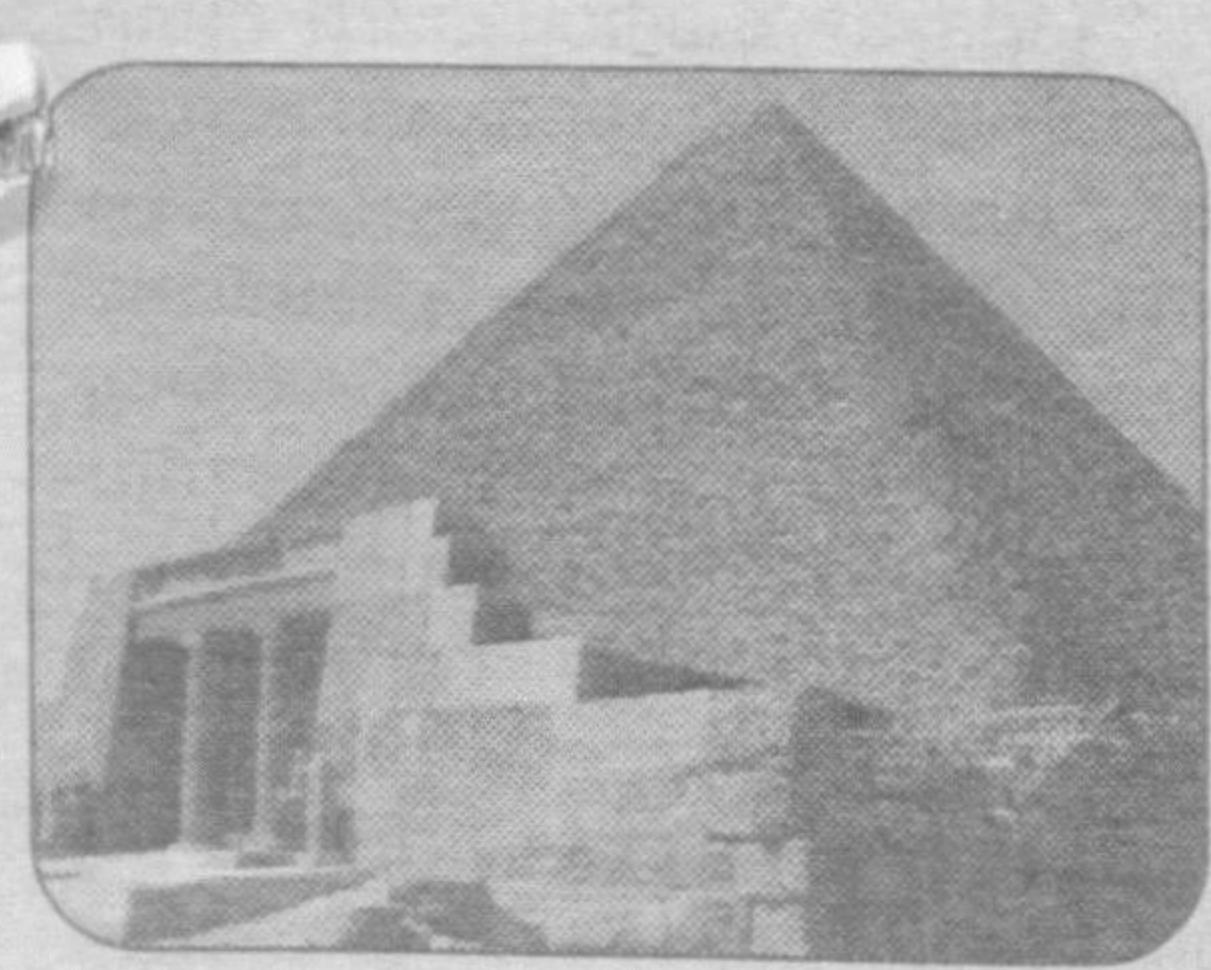
Мисрда қадими пирамидалар курувчилари нинг яна бир қабристони топилди, деб хабар беради АП ахборот агентлиги. Эндиликда фиръавнлар даври ҳақида сўзловчи мазкур улкан иншотларни аслида ким қурғани тўғрисидаги саволга аниқлик кириши имкони туғилди.

Курилиш ишлари давомида устихонлар ва уй жиҳозлари колдиклари топилган. Олимларнинг фикрича, қабрлар IV сулола пайти (милоддан аввалги 2575-2467 йиллар)га, бошқача қилиб айтганда, бундан 4,5-4,6 минг йиллар олдинги даврга тегишилди.

Негаки, қадим мозайининг ҳозиргача сақланниб қолган ягона дунё мўжизаларидан бири — пирамида айнан уша замонда қад кўтарган. Бу ҳақда Миср Республикаси Олий Кенгашининг тарихий ишлар бўйича маслаҳатчиси Захий Ховосс маълумот берди.

Топилмалардан пирамида курувчилари жуда ҳам яхши озиқ-овқат, хусусан, зотдор чорва гўшти билан таъминланган маълум бўлди. Барпо этиш ишларига бир вақтда 10 мингга яқин ишчи жалб этилиб, улар ҳар уч ойда алмашиб ишлаган.

Айтиш керакки, бу топилмалар археологлар томонидан ўтган асрнинг 90-йилларида ёк илгари сурилган назарияни яна бир маҳотаба тасдиқлади. Ўшанда ҳукмдорлар сафаси ёнида курувчилар қабрларининг топилиши пирамидалар қурилишига қуллар ёлланган, деган узоқ йиллар давомида шаклланган қарашларни қайта кўриб чиқишига туртки бўлганди. Ҳозирда эса жараёнга қуллар эмас, аксинча, эркин ишчилар жалб этилган, деган тўхтамга келинди. Акс холда, улар фиръавнлар даҳмасига яқин жойга дафн этилмаган бўларди.

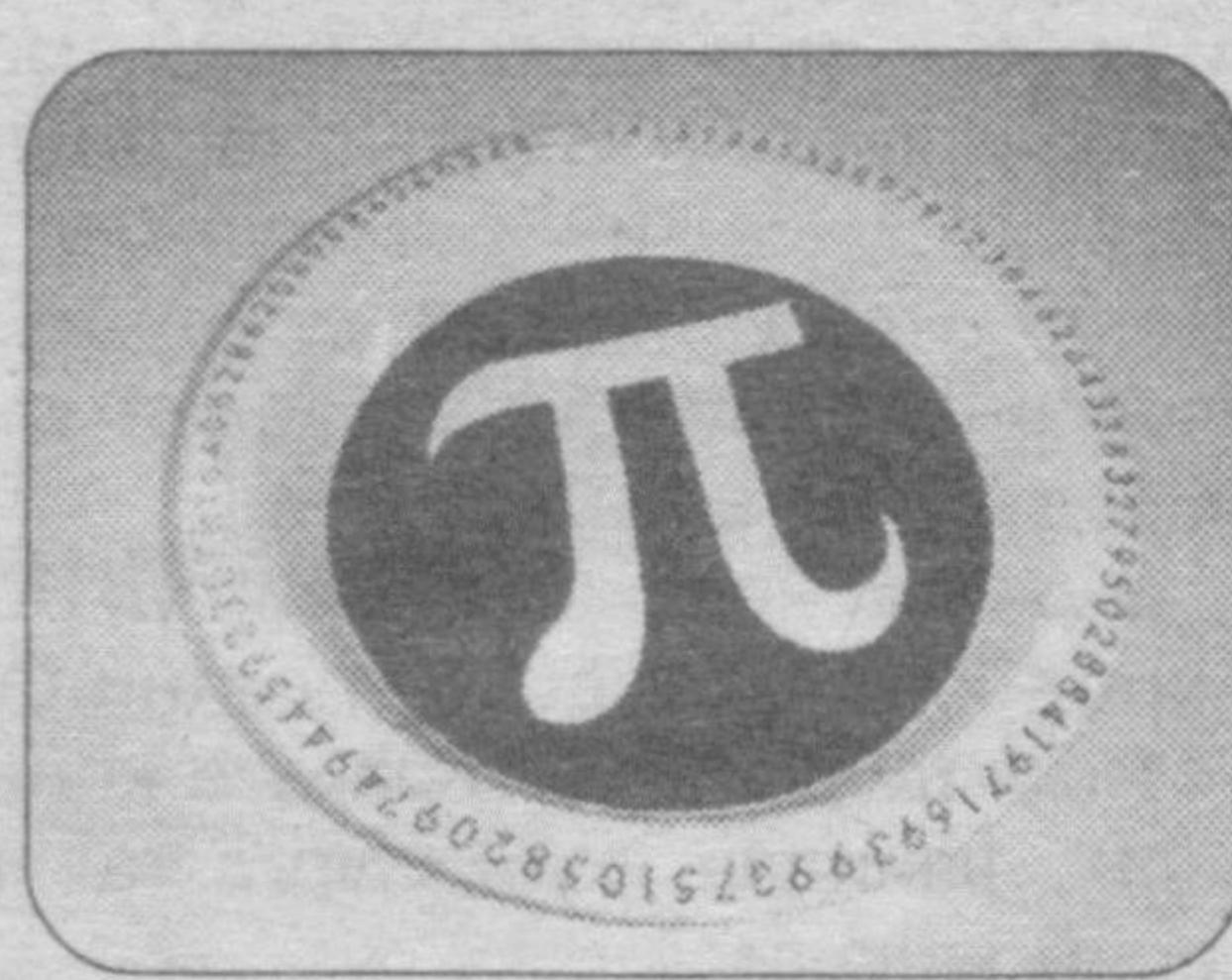
«ПИ» РАҚАМИНИНГ ЯНГИ АНИКЛИГИ

Франциялик Фабрис Беллар «пи» рақамини рекорд даражасидаги аниқлик билан ҳисоблашнинг уддасидан чиқди, дейилади acceleratingfuture.com сайтида.

Янги рекорд 2,7 триллион (2 триллион 699 миллиард 999 миллион 990 минг)та ўнлик белгиларини ташкил этади. Аввалгиси эса япониялик олимларга тегиши бўлиб, бунда константа 2,6 триллион ўнлик белгиларгача аниқликда ҳисоблаб чиқилган эди.

Белларнинг таъкидлашича, бу ҳисоб-китоб 103 кун ичидаги уйдаги одатий компьютери ёрдамида амалга оширилган. Олдинги рекорд муаллифлари япон тадқиқотчилари эса ҳисоблашада «Тн2-Кей Сукуба Систем» суперкомпьютеридан фойдаланиб, натижани 73 соат ичидаги аниқлашган эди.

Фабрис Беллар ишларига келсан, аввалига Пи сони иккимачи тизимда ҳисоблашиб, кейин натижа ўнлик тартибига ўтказилган. Умуман олганда, якуний ҳисоб ташкил этган рақамларни сифдириш учун компютердада 1,1 терабайтга тенг хотира сифими бўлиши талаб этилади.

САККИЗ МИНГ ЙИЛЛИК ХОНАДОН

Археологлар Тель-Авив шаҳри яқинидаги саккиз минг йиллик тарихга эга бўлган уй колдикларини топишиди, деб хабар берди "Гаарец" нашри.

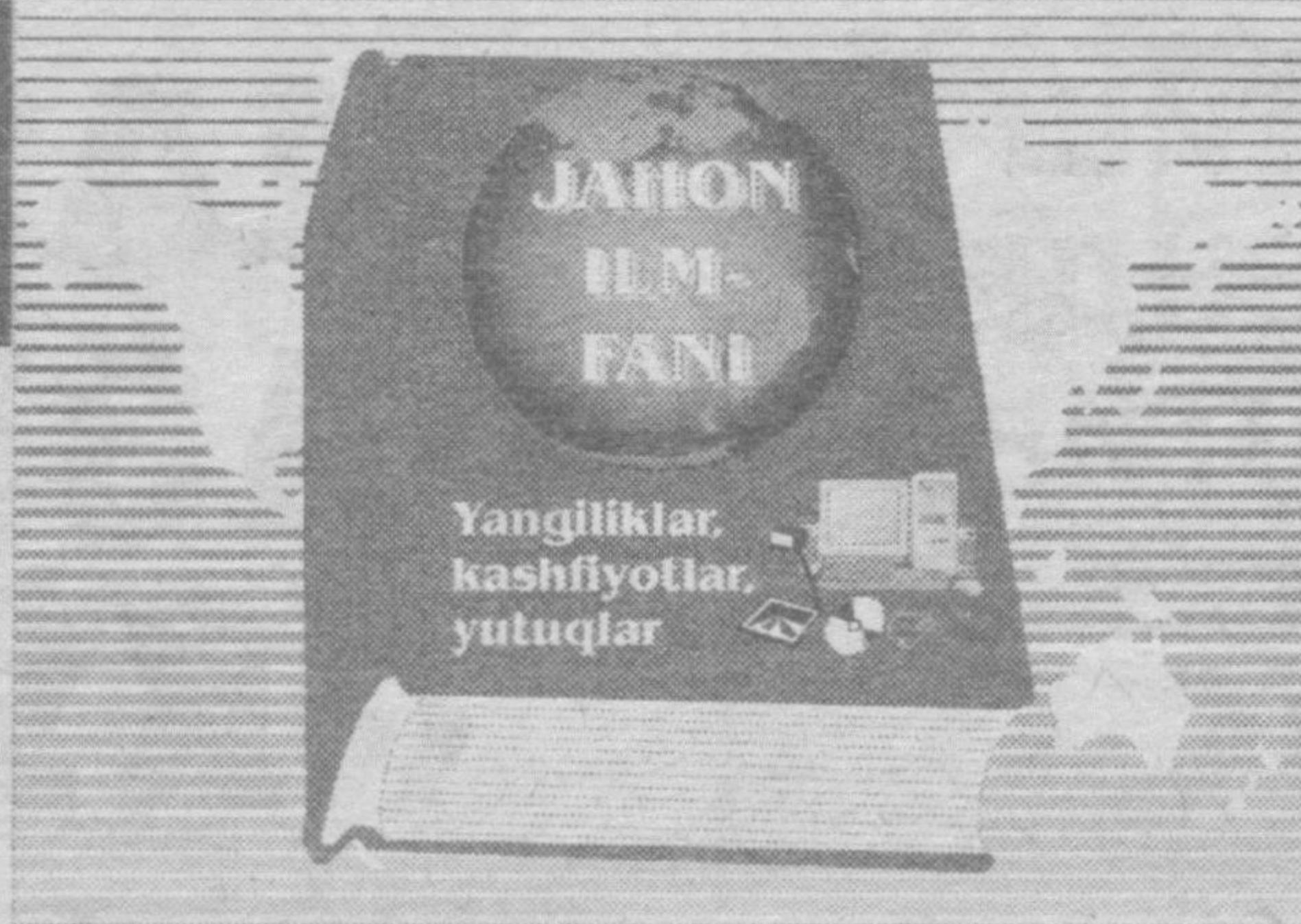
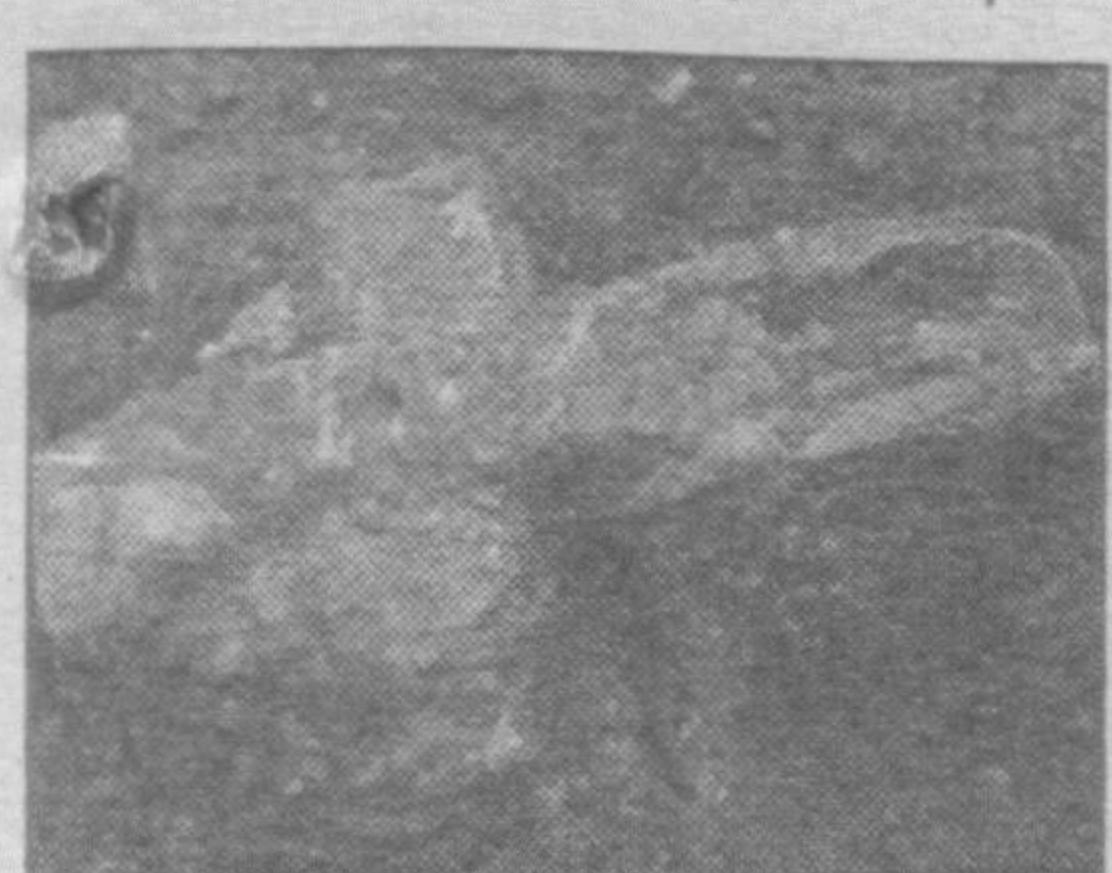
Иншоот уч хонадон иборат бўлиб, унинг худудидан рўзгор буюмлари, меҳнат куроллари ҳам кўлга киритилди. Олимларнинг фикрича, предметларнинг айримлари 100 минг йиллик тарихга эга экан.

Илгари бу жойларда Неолит даврида одамлар яшамаган деган қараш мавжуд эди. Мазкур топилма эса, бу борадаги фикри ўзgartirди.

НАВБАТДАГИ АВЛОД

"Тойота" компанияси Детройт шаҳрида давом этажтан моторшоуда ўзининг янги гибрид автомобили — "Эф-Ти-Си-Эйч" билан қатнашмокда. Автоуволнинг ташки кўринишидаги ташкилотнинг Ницца шаҳридаги дизайн-маркази ходимларининг хиссаси катта бўлди.

Янги машина бундан олдинги гибрид "Тойота Приус"дан 55 см.га қисқа ва 2,5 см.га торроқdir. "Эф-Ти-Си-Эйч" ўз "турдошлари"га нисбатан ёқилғини камроқ "истеъмол килиши" билан ажрапиб туради. Ҳозирча унинг мотор тузилиши, техник ва динамик ҳусусиятлари ҳақида маълумотлар ошкор этилмаяпти, аммо унинг нархи

ИНСОН ГЕНИ МАЪЛУМОТЛАРИ МИКРОЧИПДА

Якин ўн йил ичидаги илм-фан янги нанотехнологияни амалиётга татбиқ этиши кутилмокда. Москва энергетика институти қошидаги Нанотехнологиялар маркази директори Андрей Алексеенконинг маълум қилишича, 2020 йилга келиб инсон геноми у туғилиши билан микрочипга ёзила бошлиди. Эътиборлиси, чақалоқнинг генетик коди ёзиладиган чип ҳамма учун ҳамёнбон нарҳда бўлади. Science.YoRead.ru сайтида мазкур мавзуга бағишланган мақола берилади.

Наночипнинг қўлланиш кўламига келсан, унинг ёрдамида келгусида бола қандай касалликларга чалиниши, қай турдаги доридармонлардан фойдаланиши мумкинлиги, энг аввало, нималардан ҳимояланиши зарурлиги аниқланади.

Шунингдек, Алексеенконинг таъкидлашича, 2020 йилда «онгли буюмлар» номини олган нанотехнология, аникроғи нанороботлар ва сезувчан микродатчиклар ҳам кенг қўлланила бошлиди. Яна ҳамма жойларга «онгли тармоқлар»дан фойдаланиш жорий этилади. Ушбу тармоқлар нанороботлар томонидан бошқариладиган сезувчан микродатчиклар тизимини ташкил этади. Улар инсон генида акс этадиган организмнинг ўзига хосликларини эътиборга олган ҳолда беморларни назорат қилиш, ҳаттоқи, даволашда «онгли» тиббий дориларни қўллаш имкониятини яратади.

ОЙГА ЯНА ПАРВОЗ ҚИЛИНАДИ(МИ?)

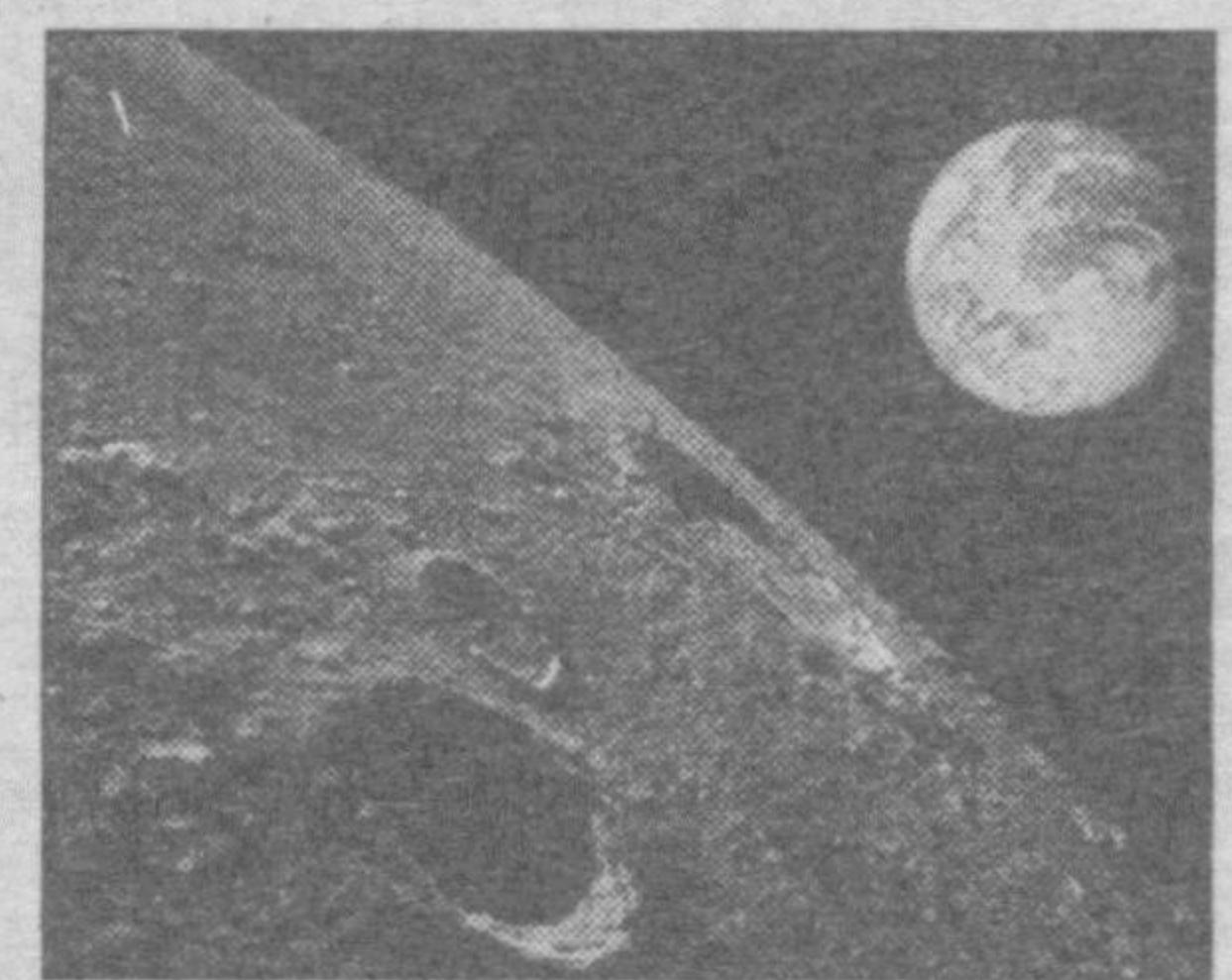
Ойга илк маротаба парвоз ўтган асрнинг 1969 йили амалга оширилганлиги кўпчиликка маълум. Эндиликда эса АКШ космонавтика соҳаси мутахассислари томонидан Ой орбитаси ва юзасини ўзлаштириш дастурларини давом эттиришга қарор килинди.

Уларнинг келгусидаги режаси узоқ муддат (тахминан 2 ҳафта)га Ернинг табиий йўлдошига уч кишини жўнатишдан иборат. Мазкур парвоз 2020 йилга мўлжалланган, деб хабар берилади «Корреспондент» манбасида.

Аввалига Ой юзасини ўрганиш, «Орион» космик кемасини синаб кўриш ва бошқа тайёргарлик ишларини амалга ошириш мақсадида бир неча парвозлар амалга оширилади. Бу жараён қатор босқичларда кечади.

Биринчи босқич 2015 йилга мўлжалланган бўлиб, унда асосан дастлабки тайёргарликлар режалаштирилган. Иккинчи асосий босқич 2018 йилда бошланади ва уни амалга ошириш жараёнида «Орион» космик кемаси парвози мўлжалланмоқда. Аслида космик кемаларни яратиши, уларни синовдан ўтказиш, шунингдек, астронавтларнинг Ойга парвозини ўзлаштиришдан кўзланган асосий максад — бу табиий йўлдошда мамлакатнинг доимий базасини ташкил этиш. Якуний ишлар 2035 йилда тугатилиши кутилмоқда. Эслатиб ўтамиш, худди шундай дастурнинг амалга оширилиши ҳақида бундан бироз вақт олдин Хитой ҳукумати ҳам эълон қиланди. Хитойликлар ўз бузасини 2030 йилда яратиш ниятида.

Н. РУСТАМБЕКОВА тайёрлади.

САККИЗ МИНГ ЙИЛЛИК ХОНАДОН

Археологлар Тель-Авив шаҳри яқинидаги саккиз минг йиллик тарихга эга бўлган уй колдикларини топишиди, деб хабар берди "Гаарец" нашри.

Иншоот уч хонадон иборат бўлиб, унинг худудидан рўзгор буюмлари, меҳнат куроллари ҳам кўлга киритилди. Олимларнинг фикрича, предметларнинг айримлари 100 минг йиллик тарихга эга экан.

Илгари бу жойларда Неолит даврида одамлар яшамаган деган қараш мавжуд эди. Мазкур топилма эса, бу борадаги фикри ўзgartirди.

НАВБАТДАГИ АВЛОД

"Тойота" компанияси Детройт шаҳрида давом этажтан моторшоуда ўзининг янги гибрид автомобили — "Эф-Ти-Си-Эйч" билан қатнашмокда. Автоуволнинг ташки кўринишидаги ташкилотнинг Ницца шаҳридаги дизайн-маркази ходимларининг хиссаси катта бўлди.

Янги машина бундан олдинги гибрид "Тойота Приус"дан 55 см.га қисқа ва 2,5 см.га торроқdir. "Эф-Ти-Си-Эйч" ўз "турдошлари"га нисбатан ёқилғини камроқ "истеъмол килиши" билан ажрапиб туради. Ҳозирча унинг мотор тузилиши, техник ва динамик ҳусусиятлари ҳақида маълумотлар ошкор этилмаяпти, аммо унинг нархи

"Приус"га нисбатан арzon бўлиши аниқ, деб ёзади "Автолента".

Шундай қилиб "Тойота" саккизинчи русумдаги гибрид маҳсулотини ҳам яратди. Манбаларнинг хабар берисича, агар у харидорларда катта қизикиш ўйғотса, 2011 йилга келиб оммавий тарзда ишлап чиқарлади.

Бу ҳақдаги таҳлиллар "Нью Сайнтис" журналида чоп этилди.

Бундан олдин, тўғрироғи, 2009 йилнинг сентябрь ойида Япониянинг "Кагуя" аппарати орқали ернинг табиий йўлдоши худудида қизиб турган жинсларнинг кристаллашви натижасида вужудга келадиган минераллар — плагиоклазлар кратерлари аниқланганди.

"Чандрайян-1" ана шундай қотиб қолган ва 40 км.га ёйилиб кетган бирикмаларни суратга туширди.

"БОР-ЙЎҒИ" ОЛТИ МАРТА

Буюк Британиянинг Нортгемптоншир графлигидаги мактабда ўқитувчи ўкувчиларга таъми берган учун ишдан бўшатилди, деб ёзади "Дейли Мэйл".

Маълумотларга кўра, чеккани учун жазоланиб, бошқа ўкувчилардан ажратиб қўйилган 13 ёшли ўсмир ва 15 ёшли қизга 60 ёшли муаллим Жейн Экклз мустақил тарзда дарс ўтиши керак эди. У болаларга иккитағина тамаки(!) берганини айтиб ўтган. Шундан сўнг ўтказилган текширув натижаси

да Экклз хоним ўкувчиларга ҳаммаси бўлиб олти марта сигарет ва гугурт бергани аниқланади. Тайлим маскани раҳбарияти бу ҳодисани тартибни кўпол равишда бузиш дея баҳолади.

Н.КОСИМОВ тайёрлади.

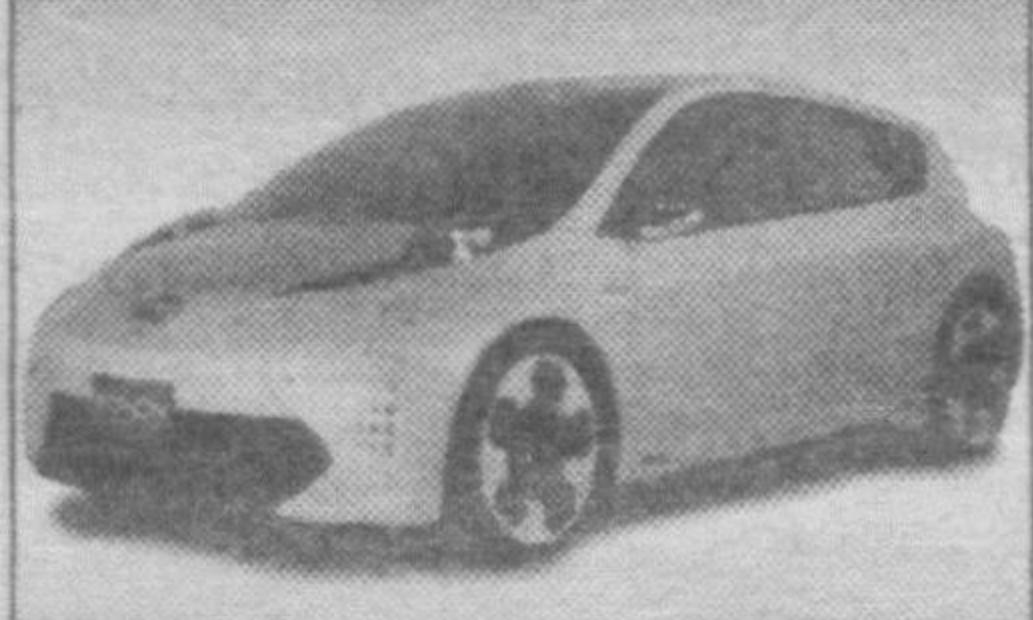
Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани халқ таълими бўлими "Юнакий" болалар спорт мажмусининг думалоқ муҳри йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**.

Тошкент давлат техника университети томонидан Мухаммадиев Фарход Умарович номига 2008 йил 3 ноябрда берилган 2120 рақамли рейтинг дастарчаси йўқолганлиги туфайли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**.

Тошкент давлат техника университети томонидан Ортиков Одилжон Ахмаджонович номига 2006 йил 13 октябрда берилган 1109 рақамли рейтинг дастарчаси йўқолганлиги туфайли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси Т.Н.Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий тадқиқот институти директори вазифасини вактинча бажарувчи Аскарали Сулаймоновга укаси Акбарали СУЛАЙМОНОВнинг вафоти муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Т.Н.Қори Ниёзий номидаги Ўзбекистон Педагогика фанлари илмий тадқиқот институти раҳбарияти ва жамоаси институт директори вазифасини вактинча бажарувчи, педагогика фанлари номидаги Аскарали Сулаймоновга укаси Акбарали СУЛАЙМОНОВнинг вафоти муносабати билан таъзия билдиради.

ҚАЙТА НАШР ЭТИШ БҮЙИЧА ҚАЙТА ТЕНДЕР САВДОЛАРИДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН ТАКЛИФНОМА

Тендер тартиб рақами: 6 MRT-2010/6.

Тендер номи: Дарслик ва ўкув-методик кўлланмаларни қайта нашр этиш юзасидан қайта тендер савдолари.

Буюртмачи: Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги.

Манзил: Тошкент шаҳар 100159, Мустақиллик майдони, 5-йи.

Молиялаштириш: Давлат бюджети ва Республика мақсадли китоб жамғармаси маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

Буюртмачи мазкур тендер савдоларига дарсликлар ва ўкув-методик кўлланмаларни нашр этиш учун нашриётларни таклиф этади.

Тендер савдоларида қайта ташкил этиш (бўлиш, қушиш ва ҳоказо), тугатиш ёки банкротлик босқичида бўлмаган, давлат реестрида рўйхатга олинганига олти ой муддатдан кам бўлмаган, шартномаларни бажраганлиги учун судга тортилмаган, дарсликлар ва ўкув-методик кўлланмаларни нашр этиш билан шуғулланиш учун лицензияга эга бўлган ҳамда илгари вазирлик билан тузиленган шартномалар бўйича қабул қилинган мажбуриятларни зарур даражада бажара олган нашриётлар қатнашиш ҳукуқига эга.

Қатнашчи Буюртмачига шартномани бажариш қобилияти ва малакаси борлигини тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этиши керак ва мазкур ҳужжатлар Тендер ҳужжатларининг иккинчи бобида келтирилган талабларга жавоб бериши лозим.

Дарсликлар ва ўкув-методик кўлланмаларнинг оригинал макетига бўлган ҳукуқ Буюртмачи ва Нашриётлар ўртасидаги битимга мувофиқ Буюртмачига берилган.

Нашр этиладиган дарсликлар ва ўкув-методик кўлланмаларнинг номи ва нусхаси қўйидагилар.

Пакет рақами	Дарсликлар номи	Синфи	Таълим тили	Адади
1	Русский язык	8	Рус тили	32940
2	Алгебра	8	Барча тиллар учун	584055
3	География	8	Барча тиллар учун	584055
4	Одам ва унинг саломатлиги	8	Барча тиллар учун	584055
5	Ўзбекистон тарихи	8	Барча тиллар учун	584055
6	Адабиёт (A'debiyat)	9	Қорақалпоқ тили	10684

Тендер ҳужжатларини олиш учун талабгорлар Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг маҳсус №202030001001044002 (АТИБ ИПОТЕКА Банкнинг Мехнат филиали, МФО:00423, СТИР 201122808) хисоб рақамига 2 000 000 (икки миллион) сўм ўтказилганлигини тасдиқловчи ҳужжатни тақдим этишилари шарт. Тўлов юкоридаги хисоб рақамига тўғридан-тўғри пул ўтказиш йўли билан амалга оширилади. Тендер ҳужжатларини олиш учун қатнашчилар томонидан тўланган тўлов қайтарилимайди.

Тендер савдоларида қатнашиш истагини билдирган ва Тендер ҳужжатларини харид этган корхона ва ташкилотлар 2010 йил 13 январдан бошлаб ҳар куни (шанба ва якшанба кунларидан ташқари) Тошкент вакти билан соат 10:00 дан 17:00 гача тендер савдоларига тегишли кўшимча маълумотларни Тендер комиссиясининг ишчи органи Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги Дарсликлар ва ўкув адабиётларнинг янги авлодини яратиш бўлимидан (Манзил: 100159, Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 5-йи, 319-хона, телефон (+99871) 239-40-83, факс (+99871) 239-40-81) олишлари мумкин.

Тендер ҳужжатлари асосида талаб этиладиган барча ҳужжатлар таклифнинг умумий қийматининг икки фойизидан кам бўлмаган бўнек суммаси билан бирга 2010 йилнинг 27 январь куни соат 14:00 га қадар Республика таълим марказига топширилиши шарт. Тендер таклифлари 2010 йил 27 январь куни соат 15:00 да Республика таълим марказида (Манзил: Тошкент шаҳри, Фурқат кўчаси, 174-йи.) барча қатнашчилар вакиллари иштирокида очилади. Кечикиб топширилган таклифлар очилмаган ҳолда қатнашчиларга қайtariladi.

Тендер комиссияси ўзининг эҳтиёткорлик чораларидан келиб чиқсан ҳолда Тендер ҳужжатларининг 1 боб 6-бандида белгиланган тартибида Тендер ҳужжатларига кўшимчалар киритиш орқали таклифлар топширишнинг охирги муддатини узайтириши мумкин. Барча қатнашчиларнинг ҳукуқлари таклифнинг охирги муддатидан ўзгарган муддатга мутносиб равишда ўзгаради.

Буюртмачи қатнашчилар томонидан тендер таклифларини тайёрлаш билан боғлиқ бўлган ҳужжатларга жавобгар эмас.

МАЪНАВИЙ ФАЗИЛАТЛАР «ҚЎЗГУ»СИ

Йўл ҳаракати қоидаларига амал қилишимизда ҳам акс этади

Ҳайитгул опа ҳар куни ўзи мураббийлик қиласидаган кадрдан маскани томон отланаркан, йўл бўйи хаёлга толади. Шаҳарга кўрк беруб турган замонавий биноларни, кўркам сайлогоҳу боғларни кўриб, кўзи кувнайди. Айниқса, равон кўчалар ва уларда гавжум турли хил автоуловларга термулиб, кўнгли яйраб кетади: ахир бу истиқол меваси, тараққиёт нишонаси... Баъзан йўл белгиларига нописандлик билан муносабатда бўлаётган йўловчиларга, ҳаракатланиш қоидаларини бузгаётган ҳайдовчиларга кўзи тушиб, кайфияти бузилади, улардан дили оғриди.

Хусусан, ҳозирда якунланган "Ҳаракат ҳавфсизлиги ойлиги" мобайнида "Йўл ҳаракати қоидаларини билиш ҳамма учун қонундир", "Йўл белгиларини ўрганамиз" каби мавзуларда намунавий очик дарслар ташкил этдик. Бундан ташқари Ички ишлар бош бошқармаси Йўл ҳаракати ҳавфсизлиги бошқармаси Марказий диспетчерлик хизмати ҳодими катта лейтенант Ж.Собиров билан ойлик доирасида 600 нафар ўкувчи ўртасида суҳбат ўютиридик. Унда йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилинмаганда қандай ноxуш ҳолатлар содир бўли-

Harakat xavfsizligi oyligi

Ахир йўлда билиб-билимай қилинган бир кичик хатонинг оқибати оғир бўлиши мумкин. Унинг жабрланувчиси жажжигина болакайлар, мактаб ўкувчиси ёки боғча тарбияланувчиси бўлса-чи? Ҳайитгул опа бу ҳақда ўйлар экан, бутун вужуди оловланади, бу жараёнлардан айро эмасдек ҳис қиласи ўзини...

Бир неча йилдирки, Ҳайитгул Нормуродова Яккасарой туманидаги 144-мактабда "Йўл ҳаракати қоидалари" фанидан ўкувчиларга таълим беруб келади.

— Азиз ўкувчиларим, математикани ўрганмай туриб, буюк адабиётшуннос, ёзувчи бўла олишингиз мумкин ёки адабиётни билмасдан кучли математик бўлиб етиша оларсиз. Аммо "Йўл ҳаракати қоидалари" фанини ўрганиш ҳаётӣ зарурят. Чунки яшар экансиз, йўл ҳаракати иштирокисига айланисингиз муқарарар, — деб тушунтиради у ҳар дарсида.

Шу сабабли жонкуяр муаллима ўз фанини мактабда энг зарур фанлар сирасига киритишига ҳаракат қилиб келади. У ўкувчиларнинг ушбу фандан олаётган назарий билимларини амалиёт билан ўйғунлаштириш максадида ҳар ойда бир маротаба Ички ишлар вазирлигига қарашли Тошкент шаҳар йўл ҳаракати ҳавфсизлиги бошқармаси ходимларини дарсларига таклиф қилиб, очиқ семинарлар ташкил этади. Уларда ўкувчилар ўзларини қизиқтирган барча саволларга жавоб оладилар, билимларини ҳаётӣ мисоллар билан бойитадилар.

— Ўкувчиларга фаним янада тушунтириш бўлиши ҳамда уларнинг қизиқишиларини ошириш мақсадида дарсларда энг сўнгги инновацион методлардан, ўзим тайёрлаган электрон кўргазмали қуроллардан фойдаланаман, турли интерфаол

ши мумкинлиги ҳаётӣ мисоллар билан тушунтирилди. Бу каби тадбирлар айни қишининг қировли кунларида, айниқса, қиши таътил олдидан болажонлар учун жуда муҳимдир. Чунки уларда олинган тушунча ва кўникуллар ўкувчиларни доимо зийрак ва ҳушёр бўлишга чорлади.

Таълим муассасаси катта йўл чорраҳасига яқин жойлашганлиги сабаб педагог ҳодимлардан бу ерда навбатчилик ташкил қилинган. Навбатчи-мураббий ўкувчиларнинг чорраҳадан тартиб билан, ҳавфсиз ўтишларини назорат қилиб туради. Ушбу тартибининг жорий этилишида Ҳайитгул опанинг хизмати алоҳида. Ахир бундай жонкуярлик ёшларни жисмонан соғлом вояга етказишда ҳар бир ўкувчига ўз фарзандига бўлгандек муносабатнинг ва халқимиз олдидағи масъулиятни чуқур ҳис қилиб, адо этилган бурчнинг олий намунаси эмасми?

— X. Нормуродовани жамоамиз нафақат ўз касбнинг фидойиси, балки мактабимиз номини, обрўсими кўтараётган фаол педагог сифатида ҳам алоҳида хурмат қилишади, — дейди мактаб директори Гулчехра Расулова. — Айниқса, ўқитувчининг "Ўзбекистон" телеканалида бериладиган "Автопатрул" кўрсатувида "Билим ва тафаккур" руқни орқали "Йўл қоидаси — умр фойдаси" деб номланган намунавий очик дарси намойиш этилгани, ўтган йили "Йўл ҳаракати қоидалари" фани бўйича "Йилнинг энг яхши фан ўқитувчиси" кўрик-танловининг республика босқичида иккинчи ўринга сазовор бўлгани мактабимиз педагогларининг кўксини фурурга тўлдириди.

Бугунги кунда Ватанимизнинг келажаги бўлган баркамол авлодни тарбиялаш улкан мақсадларимиздан бирига айланди. Баркамоллик эса кишининг ҳам жисмоний соғломлиги, ҳам юксак маънавиятида кўринали. Йўл ҳаракати қоидаларига қатъий амал қилиш эса ҳар бир инсоннинг жисмоний соғломлигини кафолатлади, маънавий фазилатларига "қўзгум" бўлади.

Дилшод КАРИМОВ,
"Ma'rifat" мухбари

Qishloqdan chiqqan champion

ЮКСАК МАРРАЛАРНИ ЗАБТ ЭТИБ

Инсон туғилибдики бир олам орзу ва мақсадлар билан яшайди. Ёшлигиданоқ ким бўлишини, қай бир соҳани танлашини ўзича режалаштириб боради. Ана шу танловга қараб ўз касбининг моҳир устаси бўлиш мақсадида тинимсиз меҳнат қилиш лозимлигини англаган ҳолда ҳаракат қиласи, изланади. Кун келиб, уша изланишлар самарасини берганида қалби оламомалом қувончга тўлади.

Жобир Тошпўлатов ҳам ёш бўлишига қарамай, орзуларни ушалиши интилишларга боғлиқлигига бир неча бор иккор бўлган. Ҳозирда у қишлоқ хўжалиги касб-хунар коллежининг битирувчиси бўлиш билан бирга, Бухоро вилояти Олот туманидаги 20-боловлар спорт мактабида спорт тўғрагига қатнашади.

— Болалигимда дўстларим билан чант кўчаларда турли ўйинлар ўйнардик. Бора-бора бу чақонлик ва абжирлика ундовчи ўйинлар менда жисмоний тарбия дарсига бўлган меҳрнинг ортишига, кейинчалик спортчи бўлиш орзусининг ўйношига сабаб бўлди, — дейди биз билан сұхбатда Жобир Тошпўлатов.

Мана, етти йилдирки, спортнинг мудай-тай тури билан мунтазам шуғулланман ва бир қанча мусобақалarda фахрли ўринларни эгаллаб келяпман. Биринчи устозим Шахриёр Ҳасановдан тайча бокснинг сир-асрорларини ўргандим. Ҳозирда эса Курбонмурод Курбонов кўл остида машқ қилипман.

Жобир Тошпўлатов оғир вазнда ёшлар ўртасида 5 марта Ўзбекистон биринчилиги галиби, иккى марта (16 ва 17 ёшида) Ўзбекистон чемпионатида кумуш медаль соҳиби. Энг қувонарлиси, ҳамюртимиз жорий йилнинг 28 нояброда Таиландда ўтказилган жаҳон чемпионатида олтин медаль соҳиби бўлиб қайти.

20-сон болалар ва ўсмир-

лар спорт мактаби директори, миллий тоифадаги ҳакам, «Мехнат шуҳрати» ордени соҳиби Курбонмурод Курбонов ҳаҳрамонимиз ҳақида шундай деди:

— Шогирдларим орасида Жобирбек ўз иқтидори, мақсад сари интилиши, ўзига бўлган ишончи билан ажралиб турди. Дўстлари билан иноклиги, ўзидан кичик ёшдаги шуғулланувчиларга йўл-йўриклилар кўрсатиши, очиқ кўнгиллиги, самимилийлигини қадрлайман. Ўз тиришқоклиги, шижоати туфайли бугун у жаҳон чемпиони бўлди. Унинг ҳаракатчанлиги ва ўз устидаги тинимсиз ишлаши натижасини берди.

Чемпионимиз ҳозирда 2010 йилда ўтказилиши режалаштирилаётган Ўзбекистон кубоги баҳслари ва Осиё чемпионатида кумуш медаль соҳиби. Энг қувонарлиси, ҳамюртимиз жорий йилнинг 28 ноябряда Таиландда ўтказилган жаҳон чемпионатида олтин медаль соҳиби бўлиб қайти.

Жобирга келгуси баҳсларда ҳам омад тилаймиз!

Ш.ЖЎРАЕВА

XABARLAR TASMASI

Австралияда (Брисбен шаҳри) дунёning энг кучли теннисчилари иштирокида ўтказилётган Хотин-қизлар теннис уюшмаси (WTA) мусобақалари тақвимидағи нуфузли ҳалқаро турнирда юртошимиш Оқгул Омонмуродова жуфтлик баҳсларида Хитой тайпейилик Юнг Ян Чан билан ҳамкорлиқда 3-дуетни ташкил килди ва италиялик Сара Эррани ҳамда чехиялик Ивета Бенесовага қарши кортга чиқиб, кескин ва мурасасиз учрашуда ракибларини 2:6, 6:3, 12:10 ҳисобида мағлубиятга уратиб, чорак финалга йўл олиши. Вакиламиз иштирок этаётган жуфтлик ярим финал йўлланмасини қўлга киритиш учун энди россиялик Анастасия Павлюченкова ва қозоғистонлик Галина Воскобоевга қарши кортга чиққанди.

***

Австралияда (Сидней шаҳри) давом этаган WTA таснифидаги турнирда сайёрамизнинг кучли теннисчилари орасида яна Оқгул Омонмуродовани учратишимиз мумкин бўлмоқда. Мусобақанинг жуфтликлар баҳсида франциялик Жули Коин билан ҳамкорлиқда ўнага ўзбекистонлик теннисчи биринчи босқичда Польша вакиллари — Клаудия Янс ва Алисия Росольска дутини 6:3, 6:4 ҳисобида енгид, навбатдаги босқичга чиқди.

***

Покистонда (Карачи шаҳри) ўтказилган ҳалқаро турнирда дунёning 20та давлатидан кўплаб боксчилар қатнашган турнирнинг 64 килограмм вазни тоифасида рингга чиқкан вакилларни Машҳурбек Рўзиев кумуш медаль со-

хибига айланди. Вазни 48 килограмм бўлган спортчилар ўртасидаги муштлашувларда эса Алишер Махмудов бронза медали билан киояланди.

***

2008 йили Осиёда тенгиз деб топилган футболчимиз Сервер Жепаров ҳамон жамоатчиликнинг эътиборида тургани қувончлидир. «Эспнтар.ком» интернет сайти футбол ўйнича Ўзбекистон миллий терма жамоаси ва «Бунёдкор» клуби ярим ҳимоячиси Сервер Жепаровни Осиёning 2009 йилдаги «Энг яхши плей-мейкер» деган номинацияга лойиқ деб билди. Бунда футболчимизнинг мавсум давомида қўлга киритган шахсий ва жамоавий ютуқлари инобатга олинган.

Бундан ташқари, ҳалқаро футбол тарихи ва статистикаси федерацияси (IFFHS) дунёдаги энг кучли миллий чемпионатларнинг эълон килди. Унда миллий чемпионатимиз (Олий лига) 33-поғонада нада беҳилдан. Олий лигасининг МДХ мамлакатлари орасида Украина ва Россия чемпионатларидан кейнинг ўринда — кучли учликни ташкил этгани эътиборлидир.

АюбхонFaффоров яна катта саҳнага чиқди ва якуний ҳисобнинг 3:2 бўлишини таъминловчи голни рақиб дарвозаси сари аниқ йўналтириди.

Гурухнинг иккичи учрашувда рус футболчи ёшлари белгияликлар дарвозасига жавобизи 4та гол киритди. Вакилларимиз мезбонлар жамоасига қарши марказий учрашувни ҳам ўтказди ва 4:1 ҳисобида имкониятни бой берди...

Энг муҳими, энди ўсишакланаётган ёшларимиз бу баҳсларда иродани мустаҳкамлаш ва мағлубиятлардан тегиши хуласа чиқара билашни ўрганиши. Бу келажағати галабаларга ўзига хос “ташриф қофоз” бўлса, не ажаб.

ИЛК ИШТИРОК ИШТИЁҚИ

Россияда (Санкт-Петербург шаҳри) ўн саккиз ўшагача бўлган футbolchilar иштирокида ўтган анъанавий ҳалқаро турнирда Марат Кабаев шогирdlari "A" гуруҳидаги дастлабки учрашувда бельгиялик тенгкурларiga 1:2 ҳисобида ютқазиб кўйганди.

Шундан сўнг вазиятни ўзгаришига ва ташабbusни ўз кўлига олишга жиддий киришган Ўзбекистон ёшлар терма жамоаси дастлабки галабасига зриши. Совинри ўринлардан бирига даъвогар юртошларимиз 2-турда Беларусь футbolchilarini мағлуб этди. Тўғри, мазкур учрашувнинг дастлабки дақиқалари вакилларимиз учун жуда оғир бошланди. 4-дақиқада рақиб ҳужумчиси Антон Сарока жамоасига гол йўллади. Лекин орадан кўп ўтмай, “Рубин” (Россия) жамоаси ўринbosарla-

ри таркибига киритилган Аюбхон Faффоров хисобни тенглаштириди. Голибона руҳиятини бой бермаган юртошларимиз ташабbusни буткул ўз томонларига оғдиришиди ва кетма-кет ҳужумлар улошириши. Аммо иккичи таймда яна Антон Сарока беларusларни олдинга олиб чиқди.

Жуда ҳам қалтис вазиятда қолган ватандошларимиз чинакам жасорат кўрсатиб, “пахтакор”чи Акром Бахридиновнинг 66-дақиқада йўллаган голи эвазига мувозанатни тиклади. 75-дақиқада эса яна

Аюбхон Faффоров яна катта саҳнага чиқди ва якуний ҳисобнинг 3:2 бўлишини таъминловчи голни рақиб дарвозаси сари аниқ йўналтириди.

Гурухнинг иккичи учрашувда рус футболчи ёшлари белгияликлар дарвозасига жавобизи 4та гол киритди. Вакилларимиз мезбонлар жамоасига қарши марказий учрашувни ҳам ўтказди ва 4:1 ҳисобида имкониятни бой берди...

Энг муҳими, энди ўсишакланаётган ёшларимиз бу баҳсларда иродани мустаҳкамлаш ва мағлубиятлардан тегиши хуласа чиқара билашни ўрганиши. Бу келажағати галабаларга ўзига хос “ташриф қофоз” бўлса, не ажаб.

Sport darvozasi

ДЕЛЬ БОСКЕ – ЭНГ ЯХШИ МУРАББИЙ

Футбол тарихи ва статистикаси ҳалқаро Федерацияси (IFFHS) янги йил аввалида дунёning энг яхши мураббийлари рейтингини эълон қилди. Мазкур жадвалга фақатгина миллий терма жамоаларнинг бош мураббийлари киритилган, албатта.

ФИФА рейтингида карвонбошилик қилаётган Испания терма жамоаси бош мураббийси афсонавий мутахассис Висенте Дель Боске 185 очко жамғарган ҳолда 2009 йилнинг “Энг яхши мураббийси” дея эътироф этилди. Иккичи ўринга эса италиялик “футболроссмейстери” Фабио Капелло 151 очко тўплаган тарзда қўтарили.

У тобора мағлубиятлар гирдобига ботиб бораётган Англияни қайта тикилаша муввафак бўлди ва жорий йилги “ЖАР мундиали”га биринчилардан бўлиб йўл олишини таъминлади. Кучли учликни Бразилия термаси устози Карлос Дунга (149 очко) эгаллади.

ДАВИДЕНКО – ҚАТАРДА ТЕНГСИЗ

Россиялик таникли теннисчи Николай Давиденко Қатар пойтахти Доха шаҳрида ўтказилган ҳалқаро турнирда шов-шувли натижа қайд этиб, голибликни кўлга киритди, дея ёзи “Би-би-си Спорт”.

Николай биринчиликнинг финалида испаниялик ёш иқтидорли ракетка устаси Рафаэль Надаль билан олтин медаль учун баҳсга киришди. Ярим финалда рус теннисчиси дунёning ҳозирдаги биринчи рақами ракеткачиси швейцариялик Рожер Федерерни доғда қолдиришга муввафак бўлганди. Демакки, жаҳоннинг энг номдор спортчилари қатнашган Қатар очиқ чемпионати нуфузи жиҳатдан ҳам алоҳида эътиборга молик. Қолаверса, унда 1-ўрин эгаси учун ажратилган мукофот микдори ҳам сезилари даражада: 185,8 минг доллар. Айнан мана шу маблағ ва бош соврин Николай Давиденкога насиб этишини матч якунлангачгина билиб олдик. Уч сет давом этган ўин 0:6, 7:6 (10:8), 6:4 ҳисобида ниҳояланди.

«МИЛАН» УЙГОНЯПТИ

Италия А сериясида марказий учрашув номини олган учрашув бўлиб ўтди. Ўз уйида «Милан» клубини қабул қилган «Ювентус» 19-турнирда ўз фойдасига ҳал килолмади. «Юве» муҳлислари ўз жамоасининг Туринда яқин ўн йилликда 0:3 ҳисобида миланликларга имкониятни бой берганини эсломасалар керак.

“Олимпиада” стадионида ўтган ўин номига муносиб равишда шиддат билан бошланди, аммо жуда кисқа вақтда “ўлим учрашви” деган таҳминларни чиппакка чиқарди. “Милан” футbolchilari гўё голиблик учун курашаётган клубга эмас, А сериянинг ўтамиёна жамоасига қарши курашаётгандек енгил ҳаракат килишиди. Александро Неста 29-дақиқада мувозанатни бузди. Иккичи бўлимда эса иккичи ўшлиги ни ўтказаётган Рональдиньо иккиси бора (72-ва 83-дақиқалар) зафар қуҷди. Тўғри, Рональдиньога иккичи голида нокулат об-ҳаво ёрдада бериб юборган бўлиши мумкин. Ҳар қалай, ҳам томонидан инобатга олиниди. Аммо “Милан” клуби амалдаги чемпион “Интер”ни қувиб ўтиши учун ҳали анчагина тер тўкишига тўғри келади.

“ДАКАР” ЯКУНИГА ЯКИНЛАШЯПТИ

Жанубий Америка қитъасида бир неча кундан бўён узлуксиз равишда давом этаган «Дакар-2010» анъанавий раллиси тобора манзилга яқинлашмоқда. Ла-Серенадан ўтвичи ралли-рейдининг 8-босқичи голиблири номи маълум килинди. Қопъягодан Ла-Серенагача бўлган масофа 338 километрни ташкил этади.

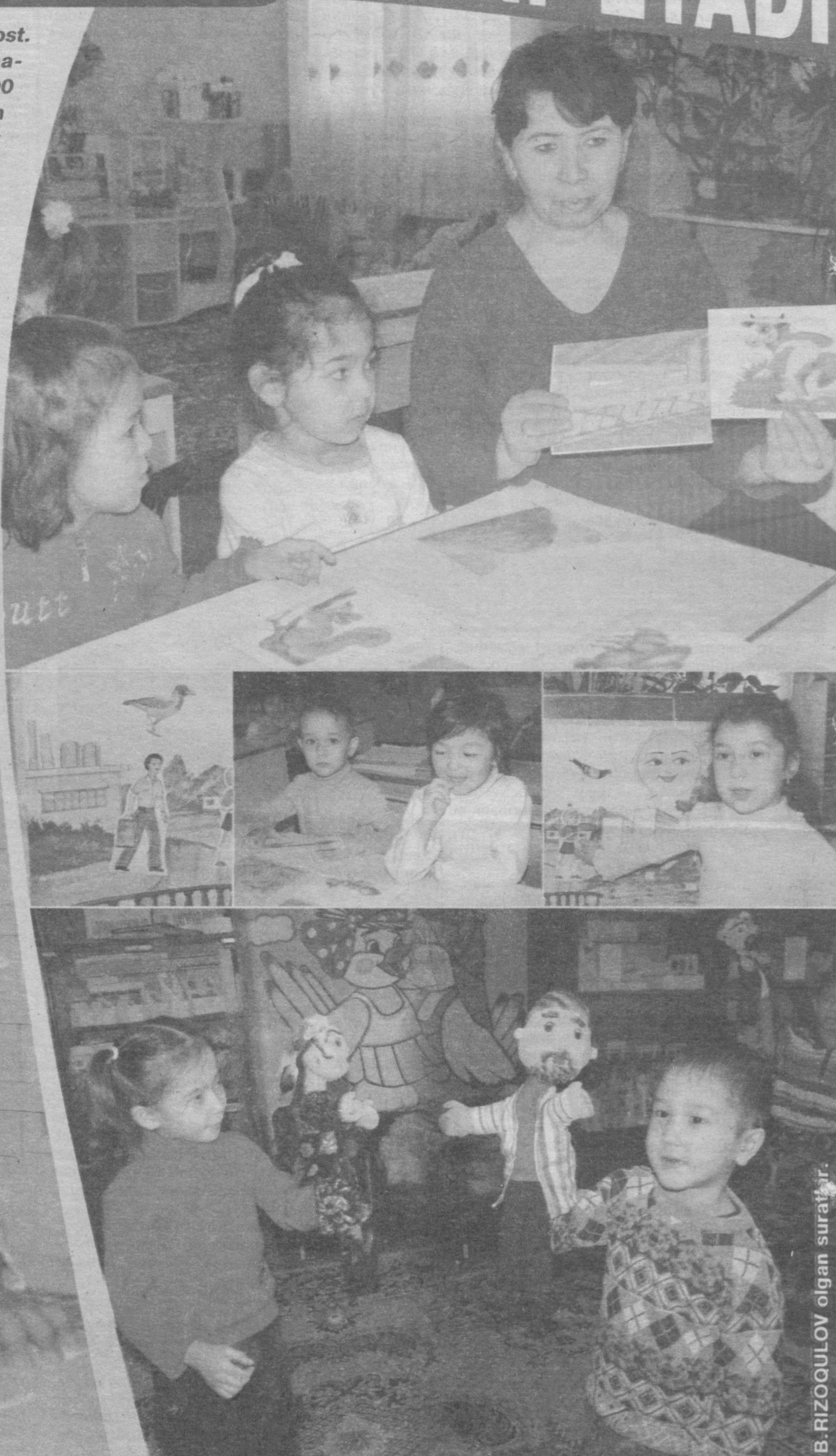
Ана шу йўлни оғир автомобиллар пойгасида бир йўла иккиси рус пойгачилари кесиб ўтишиди. 1-ўринни кўлга киритган жамоада пойга муҳлислари учун таникли бўлиб ултурган Фирдаус Кабиров, Айдар Беляев, Андрей Мокеев бор. Айнан улар мазкур йўлни «КАМАЗ» русумли оғир ю машинасида 2:32.20 вақт ичидан босиб ўтишга эриши. Иккичи ўринда ушбу компаниянинг иккичи жамоасини ташкил этган гурух — Владимир Чагин, Сергей Савостин, Эдуард Николаев ортда қолдириди. Дастрлаб учликни якунлашга Франция, Польша, Испания спортчиларидан иборат «Ивеко» жамоаси муввафак бўлди, улар: Жозеф Адюа, Дарек Роде-вальд ҳамда Мои Торральядрона.

TO'GARAKLAR BOLA QOBILIYATINI *Maktabgacha ta'lif muassasalarida* KASHF ETADI

Qobiliyatsiz bola bo'lmaydi, deganlari rost. Buni Yunusobod tumanidagi 206-bog'cha maktab majmuasida tarbiyalanayotgan 600 nafar kichkintoylar misolida ham ko'rish mumkin. Bog'cha-maktabda «Badiiy gimnastika», «Sport», «Teatr», «Qo'l mehnati», «Tabiatni asrang» kabi bir qancha to'garaklar tashkil etilgan bo'lib, tarbiyalanuvchilar va o'quvchilar ularga muntazam qatnashib kelmoqdalar.

— To'garaklarda bolalarning yashirin qobiliyati yuzaga chiqadi, rivojlanadi, — deydi ekoliya yo'naliishidagi «Tabiatni asrang» to'garagi rahbari, 10-guruh tarbiyachisi Dilfuza G'ulomova. — Biz bolalar bilan gerbariyalar yasaymiz, tabiat hodisalarini kuzatamiz. Suvni asrash, yashillik olamini boyitish zarurligi haqida suhabatlar olib boramiz.

Bundan tashqari, muassasada bolalar o'zbek xalq ertaklari «Zumrad va Qimmat», «Uch og'ayni botirlar» orqali do'stlik, mardlik, vatanparvarlik va mehr-oqibat tushunchalarining ahamiyatini kengroq ilg'ab bormoqdalar.

B.RIZOQULOV olgan surʼat

Ma'rifat

TA'SIS ETUVCHILAR:

O'zbekiston Xalq ta'lifi vazirligi, O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus ta'lifi vazirligi, O'zbekiston Ta'lif va fan xodimlari kasaba uyashmasi Markaziy Kengashi.

Bosh muharrir vazifasini vaqtinchalik bajaruvchi:
Bahodir JOVLIYEV

Tahir hay'ati: Rustam AHLIDINOV, Jumanazar BEKNAZAROV; Xurshid DO'STMUHAMMEDOV, Akmal ISLOMOV (mas'ul kotib), Mahmuda MURZAYEVA, Elshod NABIYEV, Husan NISHONOV (bosh muharrir o'rinosari), Abdusamat RAHIMOV, Nurlan USMONOV (bosh muharrir o'rinosari, "Uchitel' Uzbekistana"), Aleksey CHUKARIN (mas'ul kotib, "Uchitel' Uzbekistana"), Sa'dulla HAKIMOV

Gazeta
O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
№ 0067 raqam bilan
ro'yxtarga olingan.

INDEKS: 149, 150. G-23.
Tiraji 45514.

Hajmi 8 bosma taboq.

Ofset usulida bositgan,

qog'oz bichimi A-3.

Navbatchi muharrir:
Zilola RUSTAMOVA.
Navbatchi:
Bobur JALOLOV.

«Ma'rifat» dan materiallarni ko'chirib bosish tahriri
ruxsati bilan amalga osdirilishi shart. Tahririyatga yuborilgan
materiallar muallifiga qaytarilmaydi.
belgisi ostida reklama materiallari beriladi.

MANZILIMIZ: 100083, Toshkent,
Matbuotchilar ko'chasi, 32.

E-mail: info@marifat.uz

Web-site: www.marifat.uz

TELEFONLAR: mas'ul kotib — 233-99-15, umumiyoq o'rta
va maktabgacha ta'lif yangiliklari bo'limi — 236-53-16, fan,
oliy va o'rta maxsus, kash-hunar ta'lifi yangiliklari bo'limi
— 236-54-03, adabiyot, madaniyat, kasaba uyushmlari hayoti
yangiliklari bo'limi — 236-54-26, ma'naviyat va maktabdan
tashqari ta'lif yangiliklari bo'limi — 236-54-23, siyosat,
xalqaro hayot va sport yangiliklari bo'limi — 236-55-58,
reklama va marketing bo'limi — 233-42-92(faks), 236-54-17.

Bahosi sotuvda
erkin narxa

Dizaynerlar
Liliya BINASHEVA,
Malohat TOSHOVA.

«Sharq» nashriyot-matbaa
aktionerlik kompaniyasi
bosmaxonasi.

Korxonalar manzili: «Buyuk Turon»
ko'chasi, 41-uy

Bosishga topshirish
vaqt — 21.00.
Topshirildi — 21.00
ЎзА якуни — 21.00